Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA JANA MAZAKA [*JAN MAZÁK*] SECINĀJUMI,
sniegti 2011. gada 20. oktobrī[1]

Lieta C-124/10 P

Eiropas Komisija
pret
Électricité de France (EDF) **u.c.**

Apelācija — Valsts atbalsts — Selektīvs nodokļa atbrīvojums, kas saistīts ar pamatkapitāla palielināšanu uzņēmuma rekapitalizācijas laikā — Tirgus ekonomikas ieguldītāja princips — Valsts kā akcionāre un valsts kā valsts varas īstenotāja

1. Komisija lūdz Tiesu atcelt spriedumu[2], ar kuru Vispārējā tiesa atcēla Komisijas lēmuma par atbalstu uzņēmumam *EDF* un elektroenerģijas un gāzes rūpniecībai[3] 3. un 4. punktu. Šai apelācijas sūdzībai ir īpaša nozīme ES valsts atbalsta tiesību aspektā. Šī sūdzība izraisa principiālu jautājumu par ES valsts atbalsta tiesību galvenā principa, proti, tirgus ekonomikas ieguldītāja principa (turpmāk tekstā – "TEIP"), piemērošanas jomu (piemērojamību) gadījumos, kad valsts ir izmatojusi savu prerogatīvu valsts varas īstenošanā. Būtībā TEIP (jeb privāta ieguldītāja [darbības] kritērijs) ir no EKL 86. un 295. panta izrietoša principa par vienlīdzīgu attieksmi pret valsts un privātiem uzņēmumiem loģiska izpausme.

I – Atbilstošās tiesību normas

2. Francijas Vispārējā nodokļu kodeksa 38. panta 2. punktā ir noteikts: "Tīrā peļņa ir starpība starp neto aktīviem tāda perioda, kura rezultātiem ir jākalpo par nodokļa bāzi, beigās un sākumā, no kā atņemti uzņēmuma vai tā partneru šajā periodā veiktie ieguldījumi un pieskaitītas summas, ko tie šajā periodā ir noņēmuši no konta. Neto aktīvi ir aktīvu vērtības pārpalikums, kad no tiem atņemti visi pasīvi, kuros ietilpst trešo personu parādi, amortizācija un [grāmatvedības uzkrājumi]".

3. Saskaņā ar Likuma Nr. 97-1026[4] 4. panta attiecīgi I un II daļu vispārīgā elektroenerģijas apgādes tīkla ierīces tiek uzskatītas par esošām *EDF* īpašumā kopš brīža, kad tai tika piešķirtas šī tīkla koncesijas tiesības, un I punkta noteikumu piemērošanai 1997. gada 1. janvārī vispārīgā apgādes tīkla koncesijā nodotās mantas ekvivalentā vērtība, kas figurē *EDF* pasīvā, tiek ierakstīta postenī "kapitālieguldījumi" un atbrīvota no attiecīgajām revalvācijas atšķirībām.

II – Tiesvedības priekšvēsture

4. Fakti, administratīvais process un apstrīdētais lēmums sīki ir izklāstīti pārsūdzētā sprieduma 9.–51. punktā. Es pievērsīšos tikai vissvarīgākajiem aspektiem. *EDF* ražo, pārvada un piegādā elektrību. Lietas faktisko apstākļu rašanās laikā *EDF* pilnībā bija valsts īpašumā. Tā ir dibināta ar likumu, ar kuru tika nacionalizēta elektroenerģijas un gāzes nozare un ar kuru tika noteikts princips, ka *EDF* tiek nodotas nacionalizētās elektroenerģijas koncesijas. 1958. gadā dažādās valsts piešķirtās elektroenerģijas pārvades koncesijas tika apvienotas vienā koncesijā, sauktā "vispārīgais piegādes tīkls" (*réseau d'alimentation générale*, turpmāk tekstā – "*RAG*").

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — 2009. gada 15. decembra spriedums lietā T-156/04 *EDF*/Komisija (Krājums, II-4503. lpp.) (turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums").

3 — Lēmums (C 68/2002, N 504/2003 un C 25/2003), kas pieņemts 2003. gada 16. decembrī (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums").

4 — 1997. gada 10. novembra likums par steidzamiem fiskāliem un finansiāliem pasākumiem (1997. gada 11. novembra *JORF*, 16387. lpp.).

5. 1982. gada vispārīgā grāmatvedības plāna, kurā bija īpaši koncesijām piemērojami grāmatvedības noteikumi, piemērošana *EDF* lika izdarīt izmaiņas *RAG* grāmatvedībā, lai ņemtu vērā noteiktus Nacionālās grāmatvedības uzskaites padomes (*Conseil national de la comptabilité*, turpmāk tekstā – "*CNC*") ieteikumus. Tika izveidots īpašs *EDF* grāmatvedības plāns, ko apstiprināja ar starpministriju rīkojumu. *RAG* tika ierakstīts *EDF* bilances aktīvu postenī "Koncesijā nodotās nozares pamatlīdzekļi mantas izteiksmē". Tika izveidoti speciāli grāmatvedības uzkrājumi koncesijā nodoto pamatlīdzekļu atjaunošanai, lai ļautu *EDF* koncesijas beigās atdot šo mantu nevainojamā kārtībā.

6. *EDF* atjaunošanai veltītie izdevumi bilancē tika ierakstīti postenī "Koncesijā nodotās mantas ekvivalentā vērtība" (saukts arī "Koncedenta tiesības"). Šis postenis ietvēra *EDF* ar nomainītās mantas atdošanu bez atlīdzības koncesijas beigās saistītu parādu Francijas valstij. 1994. gada ziņojumā Francijas *Cour des Comptes* (Revīzijas palāta) norādīja uz *EDF* pēc nelikumīgās grāmatvedības uzkrājumu *RAG* atjaunošanai izveidošanas gūto nodokļu atvieglojumu nelikumīgo raksturu. Francijas valsts tāpēc nolēma veikt *EDF* bilances pārstrukturēšanu. 1997. gada 8. aprīlī parakstītajā uzņēmuma līgumā "Valsts un *EDF* 1997–2000" tika paredzēts *EDF* grāmatvedības un tā finansiālo attiecību ar valsti regulējums Eiropas Parlamenta un Padomes 1996. gada 19. decembra Direktīvā 96/92/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu (OV 1997, L 27, 20. lpp.) plānotās elektroenerģijas tirgus atvēršanas aspektā.

7. Pirms likuma Nr. 97-1026 pieņemšanas *EDF* bilance izskatījās šādi: i) aktīvu daļā bija postenis "Koncesijā nodotās nozares pamatlīdzekļi mantas izteiksmē" FRF 285,7 miljardu apmērā, no kuriem aptuveni FRF 90 miljardi attiecās uz *RAG*; ii) pasīvu daļā bija postenis "Uzkrājumi", no kuriem aptuveni FRF 38,5 miljardi attiecās uz *RAG*, kā arī postenis "Koncesijā nodotās mantas ekvivalentā vērtība", kurā bija reģistrētas veiktās atjaunošanas izmaksas un kurā bija FRF 145,2 miljardi, no kuriem FRF 18,3 miljardi attiecās uz *RAG*.

8. Ievērojot likuma Nr. 97-1026 4. pantu, veids, kādā jāpārstrukturē *EDF* bilances augšdaļa, tika izlemts un izskaidrots *EDF* 1997. gada 22. decembra Francijas ekonomikas, finanšu un rūpniecības ministra, budžeta valsts sekretāra un rūpniecības valsts sekretāra vēstulē (skat. turpinājumā 25. un 26. punktu).

9. Administratīvajā procesā Komisija attiecībā uz *EDF* pieņēma trīs saistītus lēmumus, kas publicēti 2002. gada 16. novembrī (OV 2002, C 280, 8. lpp.). Komisija saskaņā ar EKL 88. panta 2. punktu uzsāka oficiālu izmeklēšanas procedūru par *EDF* priekšrocībām sakarā ar to, ka *EDF* nesamaksāja uzņēmumu ienākuma nodokli par daļu no nodokļiem atbrīvotu grāmatvedības uzkrājumu *RAG* atjaunošanai. Apstrīdētā lēmuma 3. pantā *EDF* uzņēmumu ienākuma nodokļa nemaksāšana 1997. gadā par daļu no nodokļiem atbrīvotu grāmatvedības uzkrājumu *RAG* atjaunošanai, kas atbilst koncedenta tiesībām FRF 14,119 miljardu apmērā, kuri pārgrupēti kapitālieguldījumos, ir atzīts par valsts atbalstu, kas nav saderīgs ar kopējo tirgu, un noteikts, ka attiecīgais atbalsts ir EUR 888,89 miljoni. Saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 4. pantu Francijai bija jāatgūst atbalsts (ar procentiem) EUR 1,217 miljardu apmērā, un šī summa faktiski Francijas valstij tika atmaksāta.

III – Pārsūdzētais spriedums

10. Prasības pamatojumā *EDF* būtībā izvirzīja trīs pamatus. Vispārējā tiesa izvērtēja tikai pirmo pamatu un otrā pamata pirmās trīs daļas, noraidot pirmo pamatu un otrā pamata pirmās divas daļas. Tā apmierināja otrā pamata trešo daļu, atceļot apstrīdētā lēmuma 3. un 4. pantu, par kuru *EDF* būtībā apgalvoja, ka, īstenojot attiecīgo pasākumu, valsts bija darbojusies kā piesardzīgs privātais ieguldītājs tirgus ekonomikā.

11. Pārsūdzētā sprieduma 233.–237. punktā Vispārējā tiesa būtībā uzskatīja, ka ar to, ka darbība tiek veikta, izdodot likumu, nepietiek, lai noraidītu iespēju, ka valsts dalībai uzņēmuma kapitālā ir ekonomisks mērķis, kāds varētu būt arī privātam ieguldītājam. Pārsūdzētā sprieduma 243.–245. punktā Vispārējā tiesa būtībā uzskatīja, ka likuma Nr. 97-1026 4. pantā paredzētie noteikumi *paši par sevi* nav

nodokļu noteikumi; drīzāk tie ir noteikumi, kas attiecas uz grāmatvedību un kam ir ietekme uz nodokļiem. Sprieduma 247.–250. punktā Vispārējā tiesa būtībā uzskatīja, ka, ņemot vērā apstrīdēto pasākumu mērķi, tas vien, ka Francijas valsts prasība ir fiskāla rakstura, un tas vien, ka Francijas valsts kā instrumentu ir izmantojusi tiesību aktu, neļauj Komisijai likumīgi atteikties piemērot TEIP.

12. Pārsūdzētā sprieduma 251.–252. punktā Vispārēja tiesa noteica, ka nevar izslēgt iespēju, ka veids, kādā ieguldījums ir veikts, var radīt atšķirības kapitāla savākšanas izmaksu un kapitāla nestās peļņas aspektā, kas varētu likt domāt, ka privāts ieguldītājs līdzīgos apstākļos šādu ieguldījumu nebūtu veicis. Tomēr, lai to secinātu, vispirms ir jāveic ekonomiska analīze, piemērojot TEIP, ko Komisija šajā lietā apzināti atteicās darīt. 253. punktā Vispārējā tiesa secināja, ka Komisija nevarēja pārbaudīt tikai Francijas Republikas pieņemto tiesību normu ietekmi uz nodokļiem, vienlaikus nepārbaudot, vai ir pamatota argumentācija, ka darījums atbilda TEIP, un, iespējams, šīs pārbaudes beigās to noraidot.

IV – Vērtējums

13. Komisija izvirza divus apelācijas pamatus: i) Vispārējā tiesa esot nepareizi interpretējusi un sagrozījusi lietas faktus, un ii) Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, vērtējot TEIP piemērošanas jomu. Nav sīki jāatkārto visi lietas dalībnieku argumenti atsevišķā sadaļā. Lai atvieglotu secinājumu lasīšanu, es labāk iekļaušu šos argumentus savā vērtējumā.

A – *Pirmais pamats: faktu sagrozīšana*

14. Būtībā Komisija, *Iberdrola* un EBTA Uzraudzības iestāde (turpmāk tekstā – "Uzraudzības iestāde") apgalvo, ka pretēji pārsūdzētajā spriedumā norādītajam Francijas Republika nevis iekļāva kapitālā nodokļu parādu, bet gan vienkārši piešķīra *EDF* atbalstu atbrīvojuma no uzņēmumu ienākuma nodokļa formā. Turpretim *EDF* un Francijas valdība apgalvo, ka pirmais pamats ir noraidāms.

15. Pirmkārt, *EDF* uzskata, ka Komisijas pirmais apelācijas pamats ir nepieņemams, jo tā lūdz Tiesu atkārtoti izvērtēt Vispārējās tiesas vērtējumu par *EDF* bilances pārstrukturēšanu.

16. Jāatgādina, ka attiecībā uz pamatu par faktu sagrozīšanu, lai arī tikai Vispārējā tiesa ir kompetenta novērtēt tai iesniegto pierādījumu nozīmi [5], Tiesa tomēr ir nospriedusi, ka šāds pamats ir pieņemams [6]. Šajā lietā *EDF* izvirzītais iebildums par nepieņemamību ir noraidāms. Ir skaidrs, ka Komisija nelūdz vienkārši atkārtoti izvērtēt Vispārējās tiesas vērtējumu par *EDF* bilances pārstrukturēšanu. No Tiesai iesniegtajiem argumentiem un dokumentiem drīzāk izriet, ka pastāv reāla un faktiska iespēja, ka Vispārējā tiesa varētu būt sagrozījusi lietas faktus un kļūdījusies to kvalificēšanā.

17. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja prasītājs apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir izdarījusi konstatējumu, kura materiālā neatbilstība izriet no lietas materiāliem, vai ka tā ir sagrozījusi tai iesniegtos pierādījumus, iebildumi, kas pamatoti ar konstatētiem faktiem un to vērtējumu pārsūdzētajā spriedumā, ir pieņemami [7]. Pierādījumu vērtējums nepārprotami ir Vispārējās tiesas kompetencē, un Tiesa nevar to pārskatīt, taču tas neattiecas uz gadījumu, kad Vispārējā tiesa ir sagrozījusi pierādījumus, secinot no tiem tādas lietas, ko šie pierādījumi nepārprotami nav ietvēruši, un, manuprāt, šajā lietā ir tieši šāda situācija [8]. Pierādījumu sagrozīšana [9] (*dénaturation*) rodas, ja tiesa, izskatot lietu pēc būtības, pārsniedz savu kompetenci, interpretējot skaidri un nepārprotami uzrakstītu dokumentu (piemēram, līgumu, testamentu, ziņojumu, spriedumu vai ārvalsts likumu) veidā, kas ir pretrunā šī dokumenta saturam [10].

5 — 1994. gada 1. jūnija spriedums lietā C-136/92 P Komisija/*Brazzelli Lualdi* u.c. (*Recueil*, I-1981. lpp., 66. punkts).

6 — Skat. it īpaši 1994. gada 2. marta spriedumu lietā C-53/92 P *Hilti*/Komisija (*Recueil*, I-667. lpp., 42. punkts).

7 — Skat. 2000. gada 15. jūnija spriedumu lietā C-237/98 P *Dorsch Consult*/Padome un Komisija (*Recueil*, I-4549. lpp., 35. un 36. punkts).

8 — Skat. ģenerāladvokāta Tezauro [*Tesauro*] 1997. gada 5. jūnija secinājumus lietā C-362/95 P *Blackspur DIY* u.c./Padome un Komisija (*Recueil*, I-4775. lpp., 32. punkts).

9 — Skat. arī spriedumu lietā *Hilti*/Komisija, minēts iepriekš 6. zemsvītras piezīmē, 42. punkts.

10 — Skat. ģenerāladvokātes Šarpstones [*Sharpston*] 2009. gada 14. maija secinājumus lietā C-141/08 P *Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware*/Padome (Krājums, I-9147. lpp., 72. punkts).

18. No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka pirmais pamats ir pieņemams.

19. Pievēršoties pirmā pamata būtībai, šķiet, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu, kvalificējot faktus – it īpaši, ciktāl tā ir nospriedusi, ka Francijas Republika nodokļu parādu iekļāva kapitālā (skat. it īpaši pārsūdzētā sprieduma 258. punktu), jo tas, ko valsts faktiski izdarīja, bija selektīva uzņēmumu nodokļa atbrīvojuma piešķiršana [11].

20. Pretēji *EDF* izvirzītajiem argumentiem, kā tiks skaidrots tālāk, faktu sagrozīšana acīmredzami izriet no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem un attiecīgi Tiesai nav no jauna jāveic faktu padziļināts vērtējums.

21. Francijas valdība vēlas pamatot Vispārējās tiesas pieeju, uzstājot, ka nodokļu parāda iekļaušana kapitālā tika veikta kā daļa no *EDF* bilances pārstrukturēšanas, kur viens no soļiem bija rekapitalizācija.

22. Netiek apstrīdēts, ka tajā pašā laikā tika veikta *EDF* rekapitalizācija, kas pati par sevi netika uzskatīta par valsts atbalstu. Tomēr ir jāatgādina, ka par valsts atbalstu tika kvalificēta *ietekme uz nodokļiem*, kas ir nošķirama no rekapitalizācijas (skat. pārsūdzētā sprieduma 241. punktu). Es uzskatu, ka Francijas valdības arguments ir veltīgs, jo, manuprāt, atteikšanās no nodokļu parāda un tā pārvēršana par kapitālieguldījumu acīmredzami ir uzskatāma par divām atšķirīgām un secīgām darbībām. Faktiski šķiet, ka Francijas valdība savas atbildes 97. punktā to pieļauj.

23. Iepazīšanās ar lietas materiāliem acīmredzami apstiprina, ka nevienā no šiem dokumentiem nav iespējams atrast nodokļa bāzi. Tajos nav arī paziņojuma par nodokļa uzlikšanu, nav ierakstu par maksājamo nodokļa parādu un nav lēmuma par nodokļa bāzes nodalīšanu *EDF* rekapitalizācijai. Faktiski, ja ievērotu Vispārējās tiesas veikto tai iesniegto dokumentu un faktu interpretāciju, nodokļa bāzes nodalīšana vienkārši izrietētu no tā, ka likumā Nr. 97-1026 tas nav noteikts, un/vai no 1997. gada 22. decembra vēstules par šo jautājumu.

24. Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 242. punktā apgalvo, ka "visi lietas dalībnieki piekrīt, ka par summu FRF 14,119 miljardu apmērā pirms tās ierakstīšanas postenī "Kapitālieguldījumi" bija jāsamaksā nodoklis".

25. No pārsūdzētā sprieduma 239.–242. punkta izriet, ka visi *EDF* bilances restrukturizēšanas pasākumi tika iekļauti tās bilancē ar divkāršu mērķi stiprināt tās neto aktīvus un stabilizēt finansiālās attiecības starp valsti un *EDF* ar pasākumu, kas līdzīgs vispārējam likumam (skat. pārsūdzētā sprieduma 31. punktu).

26. It īpaši jānorāda uz šādiem jautājumiem: i) *RAG* manta, FRF 90,325 miljardi, tika pārgrupēta pie "pašu kapitāla"; ii) neizmantotie grāmatvedības uzkrājumi *RAG* atjaunošanai tika ierakstīti kā nesadalītā peļņa un pārgrupēti kā uzkrātie zaudējumi, tādējādi līdzsvarojot šo kontu, bet atlikums tika ieskaitīts rezervē (piebildīšu, ka šis darījums tika aplikts ar nodokļiem); un iii) "koncedenta tiesības" tika tiešā veidā ietvertas kapitālieguldījumu postenī FRF 14,119 miljardu apmērā.

27. Tomēr būtiski ir tas, ka nodokļu parāda – no kā *EDF* bija atbrīvota – iekļaušana kapitālā nekādā veidā netika ierakstīta uzņēmuma kontos.

28. Faktiski "[..] Francijas pārvaldes iestādes pašas atzīst šīs operācijas nelikumīgo raksturu. [Francijas Ekonomikas, finanšu un rūpniecības ministrijas] Nodokļu ģenerāldirekcijas 2002. gada 9. aprīļa komentārā, kas nosūtīts Komisijai, Francijas pārvaldes iestādes norādīja, ka "koncedenta tiesības saistībā ar *RAG* ir parāds, kas nav pamatots un kas iekļaušanas kapitālā dēļ ir nelikumīgi atbrīvots no

11 — 1994. gada 15. marta spriedums lietā C-387/92 *Banco Exterior de España* (*Recueil*, I-877. lpp., 14. punkts). Skat. arī 1999. gada 19. maija spriedumu lietā C-6/97 Itālija/Komisija (*Recueil*, I-2981. lpp., 16. punkts).

nodokļa", un ka "šie uzkrājumi pirms to ietveršanas kapitālā bija no uzņēmuma pasīviem, kur nebija to vieta, jāpārskaita uz [neto aktīvu kontu], bet tas radītu pozitīvas izmaiņas neto aktīvos, kas ir apliekami ar nodokli saskaņā ar [Vispārīgā nodokļu likuma] 38. panta 2. punktu" (skat. apstrīdētā lēmuma 89. apsvērumu).

29. Neskatoties uz Nodokļu ģenerāldirekcijas pausto nepārprotamo viedokli, nodokļu parāds netika pienācīgi ierakstīts, pirms summa parāda apmērā tika ietverta kā kapitālieguldījums.

30. Šķiet, ka šajā lietā "parāds" nekad nav pastāvējis un ka nav bijis saistību, ko atlaist. Kā norāda *Iberdrola*, netika veikta parāda iekļaušana kapitālā un no iestāžu puses acīmredzot nebija arī vēlēšanās veikt šādu iekļaušanu. Šķiet pat, ka Vispārējā tiesa balstījās uz Francijas valdības mēģinājumu *a posteriori* pamatot tās darbībās ar TEIP. Manuprāt, šādi apgalvojumi – it īpaši, ja tos sniedz *in tempore suspecto* – nevar ar atpakaļejošu spēku nodokļa atbrīvojumu pārveidot par darbībām, kas būtu uzskatāmas par "salīdzināmām" ar parāda iekļaušanu kapitālā.

31. Pārsūdzētā sprieduma 282. punktā Vispārējā tiesa atzina, ka nekad nav bijis parāda vai saistību, ko atlaist: "[..] pirms Likuma Nr. 97-1026 pieņemšanas un pirms *EDF* tika uzskatīta par [*RAG*] īpašnieci, nekāds nodoklis nebija jāmaksā. Vēlāk, tā kā Francijas Republika atteicās iekasēt nodokli, tas arī nebija maksājams un tādējādi nevarēja parādīties bilancē kā uzņēmuma parāds".

32. Es piekrītu Komisijai, ka, pieņemot Vispārējās tiesas faktu izvērtējumu, tiktu veikta netieša un nepārredzama kapitāla palielināšana, kas veikta bez skaidras likumdevēja piekrišanas un pretēji nodokļu administrācijas ieteikumam.

33. Šajā ziņā pārsūdzētā sprieduma 243. punkts ir noteicošais Vispārējās tiesas pamatojumā. Vispārējā tiesa šajā punktā balstās uz argumentu, ka Likuma Nr. 97-1026 4. panta mērķis ir pārstrukturēt *EDF* bilanci un palielināt tās pašu kapitālu, un secina, ka "tā tātad *pati par sevi* nav nodokļu rakstura tiesību norma, bet gan grāmatvedības norma, kurai ir ietekme uz nodokļiem, ko apliecina [..] 1997. gada 22. decembrī *EDF* adresētā vēstule".

34. Faktiski pārējais Vispārējās tiesas pamatojums ir balstīts uz vērtējumu, ka Francijas valsts bija veikusi ieguldījumu un it īpaši ka tā "palielināja [*EDF*] kapitālu, atbrīvojot no šī nodokļu parāda" (skat. pārsūdzētā sprieduma 246. punktu). Lasot pārsūdzētā sprieduma attiecīgās daļas, apstiprinās, ka šis ir galvenais Vispārējās tiesas pamatojuma elements un ka Vispārējai tiesai tas bija būtisks aspekts, kas bija jāatrisina, lai lemtu par *EDF* otrā pamata trešo daļu.

35. Šai domai var izsekot visā spriedumā. Tā ne tik tieši ir pausta sprieduma 248., 249., 250., 252., 253., 258. un 259. punktā. Papildus tam Vispārējā tiesa atsaucas uz it kā izvirzītajiem mērķiem pārsūdzētā sprieduma 229., 233., 234., 235., 236., 237., 247. un 259. punktā.

36. Ir skaidrs, ka Vispārējā tiesa ir balstījusi savu vērtējumu uz likuma Nr. 97-1026 4. pantu. Būtībā visi Francijas valdības un *EDF* argumenti lielā mērā balstās uz šo normu. Tās apgalvo, ka no šiem noteikumiem skaidri izriet, ka Vispārējā tiesa ir pareizi uzskatījusi, ka 1997. gadā sniegtā palīdzība bija kapitālieguldījums. Tomēr es pretēji šiem argumentiem uzskatu, ka no likuma Nr. 97-1026 4. panta noteikumiem nevar viennozīmīgi izdarīt secinājumu, ka šī palīdzība bija kapitālieguldījums. Turklāt Francijas valdība savā argumentācijā nav pierādījusi, ka no finansiālo darbību būtības noteikti izrietētu, ka šīs darbības ir kapitālieguldījumi. No iepriekš minētajiem apsvērumiem ir skaidrs, ka Francijas valdības arguments, ka iespējamais kapitālieguldījums tika veikts "vispārskatāmākā" veidā (jo tas izdarīts, pieņemot likumu), arī ir noraidāms.

37. Labākajā gadījumā tas bija pārskatāms formas, taču noteikti ne satura ziņā.

38. Acīmredzami likuma Nr. 97-1026 4. pantā ir paredzētas tikai attiecīgo finanšu darījumu sekas grāmatvedības uzskaitē. Tomēr šajā pantā nav paredzētas sekas nodokļu jomā vai ietekme uz apskatāmajiem darījumiem. Šķiet, *EDF* to atzīst savā aizstāvībā. Kā ir norādījusi Komisija, likumdošanas procesa laikā tika noraidīti ierosināti likuma grozījumi, jo tajos tika mēģināts noteikt grāmatvedības procesu, ar kuru grāmatvedības uzkrājumi saistībā ar attiecīgajām iekārtām tiktu iekļauti pašu kapitālā [12].

39. Pirmkārt, pietiek norādīt, ka likumā Nr. 97-1026 nav nekā, kas rosinātu domāt, ka Francijas valdība veica darījumu, kas būtībā bija nodokļu parāda iekļaušana *EDF* kapitālā. Otrkārt, no Nacionālās asamblejas finanšu komitejas ziņojuma, kas sagatavots likuma apspriešanas laikā, izriet, ka likumdevējs nelēma par nodokļu piemērošanas procesu, ar kuru uzkrājumi saistībā ar elektroenerģijas apgādes ierīcēm, uz ko attiecas vispārīgā elektroenerģijas apgādes tīkla koncesija, tiktu iekļauti pašu kapitālā. Svarīgi ir, ka ziņojumā tiek apstiprināts, ka likums neietver norādes par sekām, kas rastos nodokļu jomā, veicot grāmatvedības uzkrājumu restrukturizāciju saskaņā ar tajā noteikto.

40. Runājot par Francijas valdības 1997. gada 22. decembra vēstuli *EDF*, šķiet, ka Francijas iestādes pašas ir skaidri nodalījušas pasākumus, kas attiecas uz bilances pārstrukturēšanu (skat. šīs vēstules 1. pielikumu), no sekām nodokļu jomā (skat. šīs vēstules 3. pielikumu). Kā ir norādījusi Komisija, 1. pielikums vienkārši parāda skaidru koncendenta tiesību iekļaušanu postenī "Kapitālieguldījumi" FRF 14,119 miljardu apmērā, bet 3. pielikums atceļ šī pasākuma nodokļu sekas attiecībā uz *EDF*. Šajā dokumentā arī nav nekā, kas norādītu, ka nodokļu parāds tika iekļauts kapitālā.

41. Situācija ar Francijas iestāžu 2002. gada 9. aprīļa vēstuli Komisijai ir tāda pati: šajā vēstulē arī nav nekā, kas norādītu, ka Francijas valsts veikusi nodokļu parāda iekļaušanu kapitālā.

42. No Tiesai iesniegtajiem dokumentiem izriet, ka vēlu administratīvajā procedūrā, tikai 2002. gada 9. decembrī, 18 mēnešus pēc izmeklēšanas, Komisijai nosūtītajos apsvērumos Francijas iestādes *EDF* piešķirto atbrīvojumu no nodokļa mēģināja atspoguļot kā darījumu, kas "salīdzināms" ar "papildu kapitālieguldījumiem", un ir būtiski, ka Francijas iestādes, šādi rīkojoties, neiesniedza nekādus objektīvus pierādījumus šo apgalvojumu pamatojumam.

43. Kā Komisija ir pareizi norādījusi Vispārējai tiesai 2005. gada 3. februārī iesniegtajos apsvērumos, *EDF* iesniedza pētījumu "Hipotētiska tirgus ieguldītāja perspektīva", bet pat šis pētījums bija veikts tikai *ex post*, mēģinot retrospektīvi pamatot apskatāmā darījuma saimniecisko loģiku. Tas ir, tika mēģināts pasniegt šo darījumu kā parāda iekļaušanu kapitālā, bet šis notikumu skaidrojums, ņemot vērā lietas apstākļus, nešķiet atbilstošs realitātei vai tāds, kuru Francijas valdība kādreiz būtu vērtējusi attiecīgās restrukturizācijas laikā.

44. Turklāt tas, ka Vispārējā tiesa novirzījās no lietas apstākļiem, sagrozot tos tādā mērā, ka galu galā pieņēma lēmumu par tādiem apstākļiem, kas izskatāmajā lietā nepastāvēja, ir skaidrs no pārsūdzētā sprieduma 242. punkta. Vispārējā tiesa šajā punktā uzsver, ka visi lietas dalībnieki piekrīt, ka par apskatāmo darījumu ir jāmaksā nodoklis. Turpretim 266.–269. punktā Vispārējā tiesa turpina paust šaubas par to, vai šādos apstākļos nodoklis faktiski ir jāmaksā. Tomēr no Tiesai iesniegtajiem dokumentiem izriet, ka apskatāmais darījums tādā veidā, kā tas tika veikts, rada pamatu nodokļu iekasēšanai.

45. Manuprāt, Vispārējā tiesa nevarēja konstatēt, ka kapitālieguldījumi tika veikti nodokļu parāda atlaišanas rezultātā, nepastāvot objektīviem pierādījumiem, kas apstiprinātu šāda darījuma faktu.

12 — Skat. "Migaud" ziņojumu, kas tika sagatavots Nacionālās asamblejas *Commission des finances, de l'économie générale et du plan* vārdā un pievienots Komisijas pieteikumam, 79.–81. lpp., kurā apskatīta diskusija par "De Courson" grozījumiem. Diskusija par šiem grozījumiem norāda, ka komitejas galvenie locekļi (un it īpaši tās prezidents un galvenais referents) uzskatīja, ka pieņemamajās tiesību normās būtu jāparedz, ka *EDF* jāmaksā uzņēmumu ienākuma nodoklis tādā apmērā, kādā uzkrājumi iekļauti kapitālā.

46. Tādējādi, tā kā šādi objektīvi pierādījumi acīmredzami nepastāvēja, Vispārējās tiesas secinājums, ka bija veikts kapitālieguldījums, ir uz tai iesniegto dokumentu sagrozīšanu balstīts konstatējums.

47. Pakārtoti, kā ir norādījusi Komisija, ja Vispārējās tiesas konstatējums tiktu interpretēts nevis kā objektīva fakta konstatējums, bet gan kā faktu juridisks raksturojums, balstoties uz fikciju par netiešu un nepārskatāmu nodokļu iekļaušanu kapitālā, vai kā darījums kas atbilst šādai iekļaušanai, tad faktu juridiskais raksturojums būtu acīmredzami kļūdains, jo Vispārējās tiesas pamatojums kopumā tiktu padarīts nederīgs.

48. Visbeidzot, pārsūdzētā sprieduma 225. punktā ir pareizi norādīts, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru TEIP nav nekādas nozīmes, ja valsts darbībai nav ekonomiska rakstura. Tā tas ir gadījumos, kad valsts iestādes tieši maksā subsīdijas uzņēmumam, piešķir nodokļu atbrīvojumu vai piekrīt samazināt sociālās apdrošināšanas maksājumus. Es tādejādi piekrītu Komisijai, kam šķiet, ka Vispārējā tiesa, atkārtoti kvalificējot apskatāmo darījumu, faktiski ir pat mēģinājusi apiet Tiesas judikatūru par TEIP piemērošanas jomu.

49. No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka pirmais pamats ir jāapmierina.

B – *Otrais pamats: EKL 87. panta interpretācija*

1) Otrā pamata pirmā daļa: kritēriji, kā nošķirt valsti akcionāri no valsts – valsts varas īstenotājas

50. Komisija, *Iberdrola* un Uzraudzības iestāde būtībā apstrīd Vispārējās tiesas vērtējumu, ka atšķirība starp valsti akcionāri un valsti – valsts varas īstenotāju galvenokārt ir atkarīga no valsts īstenotā mērķa (šajā gadījumā – *EDF* rekapitalizācijas), nevis no objektīviem un pārbaudāmiem pieradījumiem, kā ir noteikts judikatūrā. *EDF* un Francijas valdība apgalvo, ka apelācijas sūdzības otrā pamata pirmā daļa ir noraidāma.

51. Vispirms *EDF* un Francijas valdība būtībā apgalvo, ka apelācijas sūdzības otrais pamats esot balstīts uz Vispārējās tiesas veiktu faktu sagrozīšanu, par ko ir apelācijas sūdzības pirmais pamats. Tās uzskata, ka abi apelācijas sūdzības pamati viens otru papildina un pirmais pamats faktiski ir otrā pamata obligāts priekšnoteikums.

52. Tomēr, manuprāt, apelācijas sūdzības otrais pamats ir acīmredzami nodalāms un neatkarīgs no pirmā pamata. Tā tas ir, neskatoties uz to, ka apelācijas sūdzība neapšaubāmi attiecas uz apstrīdētā lēmuma 3. un 4. pantu, kas ir saistīti ar noteiktām *EDF* 1997. gadā nesamaksātām uzņēmumu ienākuma nodokļa summām. Kā pareizi norāda Uzraudzības iestāde un *Iberdrola*, apstrīdētā lēmuma 3. un 4. pantu var atstāt spēkā vai atcelt neatkarīgi no tā, vai apskatāmos atbalsta pasākumus raksturo kā kapitālieguldījumu vai kā atbrīvojumu no nodokļiem, ja racionāls un pieredzējis privāts ieguldītājs nenodotu šādus pieejamus līdzekļus valsts uzņēmuma rīcībā "ar tādiem noteikumiem, pie kādiem privāts ieguldītājs, kas darbojas normālos tirgus ekonomikas apstākļos, būtu gatavs piešķirt līdzekļus līdzīgam privātam uzņēmumam" [13].

53. Ir skaidrs, ka Komisijas atzinums pēc būtības šajā apstrīdētā lēmuma daļā bija, ka Francijas valsts 1997. gadā sniegtā finansiālā palīdzība bija nelikumīgs valsts atbalsts.

54. Es uzskatu, ka apelācijas sūdzības otrais pamats katrā ziņā ir pamatots. Šajā lietā visi piekrīt, ka Francijas valsts ir izmantojusi savas prerogatīvas valsts varas īstenošanā.

13 — Skat. Komisijas paziņojumu dalībvalstīm par EKL 92. un 93. panta, kā arī par Komisijas Direktīvas 80/723/EEK 5. panta piemērošanu valsts uzņēmumiem ražošanas nozarē (OV C 307, 3. lpp.), 11. punkts.

55. Pievēršoties apelācijas sūdzības otrā pamata pirmās daļas būtībai, es uzskatu, ka viens no svarīgākajiem jautājumiem šajā apelācijā ir sevišķi svarīgā nozīme, ko Vispārējā tiesa piešķir izvērtējamā pasākuma mērķim, kā arī tam, ka šādai pieejai nav atrodams pamatojums Tiesas judikatūrā.

56. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgi sniegto interpretāciju EKL 81. panta 1. punktā "valsts iejaukšanās pasākumi netiek nošķirti atkarībā no to iemesliem vai mērķiem, bet gan tiek definēti atbilstoši to sekām" [14]. Valsts pasākuma pamatā esošie mērķi *ipso facto* nav pietiekami, lai to nekvalificētu par valsts atbalstu. Pretējā gadījumā, lai izvairītos no Līguma normu par valsts atbalstu piemērošanas, dalībvalsts varētu vienkārši atsaukties uz valsts intervences pasākuma mērķa likumību [15].

57. Šajā ziņā *EDF* iebilst ar argumentu, ka Vispārējā tiesa nav vērtējusi apskatāmo pasākumu, balstoties *vienīgi* uz tā mērķi. Saskaņā ar *EDF* viedokli šo pasākumu Vispārējā tiesa vērtēja, ņemot vērā dažādus kritērijus, tādus kā tā raksturs, priekšmets un mērķi, un pamatojoties uz visiem tā aspektiem un kopējo kontekstu.

58. Kaut arī var piekrist, ka *prima facie* Vispārējā tiesa savā pieejā nav balstījusies tikai uz apstrīdēto pasākumu mērķi, tomēr no tuvākas visa pārsūdzētā sprieduma apskates ir skaidrs, ka Vispārējā tiesa faktiski savu vērtējumu, lai noteiktu, vai valsts darbojusies *kā* akcionāre vai *kā* valsts varas īstenotāja, ja ne pilnībā, tad galvenokārt ir balstījusi uz apstrīdēto pasākumu mērķi. Kā būs redzams, nevar apstrīdēt, ka Vispārējā tiesa savā vērtējumā galveno nozīmi ir piešķīrusi apstrīdēto pasākumu mērķim.

59. Pārsūdzētā sprieduma 229. punktā Vispārēja tiesa nosprieda: "lai izvērtētu, vai valsts veikti pasākumi pieder pie tās valsts varas prerogatīvām vai izriet no pienākumiem, kas tai jāuzņemas kā akcionārei, šie pasākumi ir jānovērtē nevis to formas, bet gan to rakstura, to priekšmeta un tiem piemērojamo noteikumu aspektā, vienlaikus ņemot vērā apstrīdēto *pasākumu mērķi*" (mans izcēlums).

60. Tālāk 233. punktā Vispārējā tiesa atkal uzsvēra nepieciešamību noteikt, vai valsts darbības veiktas ar "ekonomisku mērķi", ko var sasniegt arī privāts ieguldītājs, lai konstatētu, vai ir piemērojams TEIP. 234. un 235. punktā arī ir minēts, ka apstrīdēto pasākumu mērķis ir svarīgs šajā kontekstā. Vispārējā tiesa 236. punktā secina, ka "pasākums ir jāpārbauda nevis tikai atkarībā no tā formas, bet arī tā rakstura, priekšmeta un *mērķiem*, kas nozīmē, ka tas ir jāapsver, ievērojot visus šos aspektus un ņemot vērā apstākļus, kādos tas ir īstenots" (mans izcēlums). Visbeidzot, arī 237. punktā ir atsauce uz apstrīdēto pasākumu mērķi.

61. Vispārējā tiesa 247. punktā atkārtoti noteikti konstatē, ka, "*ņemot vērā ar Likumu Nr. 97-1026 veikto EDF rekapitalizācijas mērķi*, tikai šī [..] parāda [..] nodokļu raksturs un tas, ka [Francijas valsts] tam ir izmantojusi likumu, neļauj Komisijai atteikties pārbaudīt, vai līdzīgos apstākļos privāts ieguldītājs būtu varējis veikt tāda paša lieluma kapitāla palielinājumu un tādējādi – vai valsts kapitālu ieguldīja tādos apstākļos, kas atbilst parastiem tirgus apstākļiem" (mans izcēlums).

62. Tādejādi, lai lemtu par TEIP piemērošanu, Vispārējā tiesa acīmredzami ņēma vērā un piešķīra izšķirošu nozīmi apstrīdēto pasākumu mērķim, un tādējādi spriedums ir balstīs uz kļūdu tiesību piemērošanā.

63. Turklāt vienīgā Tiesas judikatūras lieta, ar kuru Vispārējā tiesa TEIP piemērojamības kontekstā cenšas pamatot dalībvalsts iespējamā mērķa ņemšanu vērā, ir Tiesas spriedums lietā *SAT Fluggesellschaft* [16].

14 — 2011. gada 9. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-71/09 P, C-73/09 P un C-76/09 P *Comitato "Venezia vuole vivere"*/Komisija (Krājums, I-4727. lpp, 94. punkts un tajā minētā judikatūra).

15 — Skat. ģenerāladvokāta Ticano [*Tizzano*] 2004. gada 28. oktobra secinājumus lietā C-172/03 *Heiser* (Krājums, I-1627. lpp., 45. punkts).

16 — 1994. gada 19. janvāra spriedums lietā C-364/92 (*Recueil*, I-43. lpp.).

64. Tomēr Tiesa šī sprieduma attiecīgajā punktā (30. punkts) nekādā veidā neatsaucas uz attiecīgā pasākuma mērķi.

65. Vispirms lieta *SAT Fluggesellschaft* neattiecas uz valsts atbalstu. Spriedumā bija jānosaka, vai konkrētā starptautiskā organizācija ir "uzņēmums" EKL 82. un 86. panta izpratnē. Tiesai it īpaši tika uzdots jautājums, vai Eiropas Aeronavigācijas drošības organizācija (*Eurocontrol*) ir "uzņēmums".

66. Lai izlemtu šo jautājumu, Tiesa vērtēja: i) *Eurocontrol* darbību raksturu (19. punkts), ii) šo darbību mērķi, kā tas noteikts konvencijā, ar kur dibināta *Eurocontrol* (21. punkts), iii) *Eurocontrol uzdevumus*, kā tie noteikti grozītajā konvencijā (22. punkts), iv) tās *pilnvaras*, it īpaši noteikt un saņemt maksājumus par maršrutiem (23., 28. un 29. punkts), v) *Eurocontrol operacionālo darbību* (24. punkts), un, visbeidzot, vi) tās kā starptautiskas organizācijas *finansēšanas* metodes (26. punkts).

67. Tādējādi sprieduma lietā *SAT Fluggesellschaft* 30. un 31. punktā Tiesa secināja, ka, "apskatot kopumā, *Eurocontrol* darbības [..] ir saistītas ar tādu prerogatīvu izmantošanu, kas attiecas uz gaisa telpas kontroli un uzraudzību, kas parasti ir raksturīgas publiskai varai. Tām nav saimnieciska rakstura, kas pamatotu Līguma konkurences normu piemērošanu". Tādējādi *Eurocontrol* netika uzskatīta par uzņēmumu EKL 82. un 86. panta izpratnē.

68. Jānorāda, ka šajā lietā Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 246. punktā pati atzina, ka "valsts, atbrīvojot [no attiecīgā nodokļu] parāda, izmantoja savas valsts varas prerogatīvas". Nav strīda par to, ka apstrīdētais pasākums ir saistīts ar valsts varas prerogatīvu izmantošanu. Turklāt Komisija pareizi norāda, ka Tiesas lietā *SAT Fluggesellschaft* izmantotais kritērijs attiecās uz minētās organizācijas kvalificēšanu par uzņēmumu, nevis par noteiktu valsts veiktu darbību kvalificēšanu par valsts atbalstu, kā tas ir šajā lietā.

69. Vienīgais secinājums, ko var izdarīt no iepriekš minētajiem apsvērumiem, ir tāds, ka pretēji Francijas valdības argumentiem spriedumam lietā *SAT Fluggesellschaft* nebija un arī nav nozīmes šīs lietas izskatīšanā un it īpaši šim spriedumam nav nozīmes, lai noteiktu vai šajā lietā par EKL 87. pantu ir piemērojams TEIP.

70. Turklāt es uzskatu, ka Vispārējā tiesa faktiski pat nav piemērojusi sprieduma lietā *SAT Fluggesellschaft* 30. punktā noteiktos kritērijus. Vispārējā tiesa valsts mērķi – kritēriju, kas nav attiecināms uz minēto Tiesas spriedumu, – ir uzskatījusi par pārliecinoši visnoteicošāko faktoru un tajā pat laikā nav ņēmusi vērā valsts darbības *raksturu*, nosakot atbrīvojumu no attiecīgā nodokļu parāda, – kas saskaņā ar Vispārējās tiesas pašas teikto bija valsts varas prerogatīvu izmantošanas gadījums.

71. Pirmkārt, kritērijs par valsts nodomu ir īpaši nepiemērots, lai novērtētu valsts atbalsta pastāvēšanu, jo šāds kritērijs pēc sava rakstura ir subjektīvs un pakļauts interpretācijai. Otrkārt, kā norāda *Iberdrola*, ja tiek ņemti vērā iespējamie dalībvalsts mērķi, ir iespējamas manipulācijas, kas ietekmē konkurenci starp privāto un publisko sektoru. Pastāv reāls risks, ka, lai izvairītos no tiesību normu par valsts atbalstu piemērošanas, dalībvalstis tiks pamudinātas vienkārši (*ex post*) atsaukties uz interesi nopelnīt.

72. Visbeidzot, Vispārējās tiesas izvirzītajam mērķim piešķirto noteicošo lomu ir grūti saskaņot ar to, ka "valsts atbalsta jēdziens ir objektīvs" [17]. Nedrīkst aizmirst, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru "valsts atbalsta jēdzienam, kā tas ir definēts Līgumā, ir juridisks raksturs un tas ir interpretējams saskaņā ar objektīviem elementiem" [18]. Visbeidzot, atbalsta pazīmju esamība ir novērtējama, pamatojoties vienīgi

17 — Skat. ģenerāladvokāta Ležē [*Léger*] 2002. gada 19. marta secinājumus lietā C-280/00 *Altmark Trans* un *Regierungspräsidium Magdeburg* (*Recueil*, I-7747. lpp., 77. punkts) (turpmāk tekstā – "*Altmark*").

18 — 2008. gada 22. decembra spriedums lietā C-487/06 *British Aggregates*/Komisija (*Recueil*, I-10515. lpp., 111. punkts).

uz pieejamiem objektīviem un pārbaudāmiem pierādījumiem. Pretējā gadījumā tiktu ietekmēta Komisijas uzraudzības pienākuma izpilde un Kopienu tiesas nevarētu "pilnībā pārbaudīt, vai uz pasākumu attiecas EKL 87. panta 1. punkts"[19], un tieši šāds risks pastāvētu, ja tiktu ievērota pārsūdzētajā spriedumā ierosinātā pieeja.

73. Turpinājumā *EDF* apgalvo, ka TEIP piemērošanā svarīgs ir ne tikai mērķis, bet arī un it īpaši konteksts. Tā pamatojas uz dažām lietām, kurās Komisijai bija jāizvērtē dažādu darījumu konteksts. It īpaši *EDF* atsaucas uz spriedumu lietā *Chronopost I*[20], *P&O European Ferries (Vizcaya)* un *Diputación Foral de Vizcaya*/Komisija (turpmāk tekstā – "*P&O European Ferries*")[21], *Bundesverband deutscher Banken*/Komisija[22] un *Ryanair*/Komisija (turpmāk tekstā – "*Ryanair*")[23].

74. Tomēr pietiek norādīt, ka visās šajās lietās jautājums bija par komerciāliem darījumiem. Lietā *Chronopost I* tā bija klientu bāzes nodošana, lietā *P&O European Ferries* – prāmju biļešu pārdošana, lietā *Bundesverband deutscher Banken*/Komisija – bankas aktīvu nodošana, kuri pēc tam tika izmantoti konkurējošas komercdarbības nodrošināšanai, un, visbeidzot, lietā *Ryanair* – lidostu nodevu noteikšana, tas ir, darbība, kas tieši saistīta ar lidostu infrastruktūras pārvaldi, kas ir saimnieciska darbība. Vispārējā tiesa spriedumā lietā *Ryanair* it īpaši norādīja, ka ir pareizi minētās nodevas uzskatīt par "maksājumiem" un nevis par "nodokļiem", un patiešām pretēji situācijai šajā lietā šo nodevu atlaides sistēmas būtu *varējis* ieviest arī privāts uzņēmējs.

75. It īpaši šķiet, ka Vispārējā tiesa ir ietekmējusies no tās sprieduma lietā *Ryanair*, kurā tā arī atcēla Komisijas lēmumu par valsts atbalstu. Vispārējā tiesa lietā *Ryanair* nosprieda, ka Komisijas atteikšanās izvērtēt kopumā visas Valonijas reģiona un Šarleruā [*Charleroi*] lidostas *Ryanair* piešķirtās priekšrocības un noteikt, vai, kopumā ņemot, šīs abas juridiskās personas ir rīkojušās kā racionāli tirgus ekonomikas dalībnieki, bija kļūda tiesību piemērošanā. Tomēr ir skaidrs, ka šī lieta ir jānošķir no lietas *Ryanair*. Judikatūrā jau bija atzīts lietā *Ryanair* apstrīdēto darbību saimnieciskais raksturs[24]. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka, pat ja apstrīdētās nodevas šajā lietā bija noteiktas ar *normatīviem* līdzekļiem, saimnieciskā darbība pastāvēja, jo "lidostu nodokļu noteikšana ir cieši saistīta ar Šarleruā lidostas izmantošanu un apsaimniekošanu, tātad darbību, kas [ir] jākvalificē kā saimnieciska darbība". Vispārējā tiesa būtībā uzskatīja, ka, ja netiktu atzīts, ka Valonijas reģions, nosakot apstrīdētās nodevas, rīkojās kā privāts ieguldītājs, tiktu radīta diskriminācija starp privātām un valsts lidostām. Iespējams, ir jānorāda, ka Komisija nepārsūdzēja spriedumu lietā *Ryanair*.

76. Tomēr pretēji šādu nodevu noteikšanai neviens privāts uzņēmējs (nekad) nevarētu atbrīvot no nodokļu parāda. Es uzskatu, ka *EDF* acīmredzami kļūdās, mēģinot apgalvot, ka tas, ka valsts izmantotais instruments nav pieejams privātam ieguldītājam, nenozīmē, ka ir jānoraida TEIP piemērošana. Neapšaubāmi labs pamats ir tiesību doktrīnā paustajam viedoklim, ka TEIP nav piemērojams nodokļu jautājumos, tas ir, lietās, kurās attiecīgā priekšrocība ir noteikta nodokļu tiesību normās[25].

19 — Skat. it īpaši 2000. gada 16. maija spriedumu lietā C-83/98 P Francija/*Ladbroke Racing* un Komisija (*Recueil*, I-3271. lpp., 25. punkts).

20 — 2003. gada 3. jūlija spriedums apvienotajās lietās C-83/01 P, C-93/01 P un C-94/01 P *Chronopost* u.c./*Ufex* u.c. (*Recueil*, I-6993. lpp., 128. punkts) (turpmāk tekstā – "*Chronopost I*").

21 — *EDF* atsaucas uz ģenerāladvokāta Ticano 2006. gada 9. februāra secinājumiem apvienotajās lietās C-442/03 P un C-471/03 P (Krājums, I-4845. lpp., 87. punkts).

22 — 2010. gada 3. marta spriedums lietā T-163/05 (Krājums, II-387. lpp.).

23 — 2008. gada 17. decembra spriedums lietā T-196/04 (Krājums, II-3643. lpp.).

24 — Šajā ziņā skat. 2000. gada 12. decembra spriedumu lietā T-128/98 *Aéroports de Paris*/Komisija (*Recueil*, II-3929. lpp., 107.–109., 121., 122. un 125. punkts).

25 — Un ar normatīviem līdzekļiem kopumā. Skat. it īpaši Hancher, L., Ottervanger, T. un Slot, P. J. *EC State Aids*, Sweet & Maxwell, 2006, 74. lpp.; Jaeger, Th. "Beihilfen durch Steuern und parafiskalische Abgaben", NWV, 2006, 195. punkts; Mamut, M. A. "Privatinvestorgrundsatz und Steuerbeihilfen", Jaeger (red.), *Jahrbuch Beihilferecht 09*, 341. lpp., un Haslehner, W. "Die Anwendbarkeit des Privatinvestorentests bei Steuerbeihilfen", Jaeger (red.), *Jahrbuch Beihilferecht 2011*, NWV, 2011, 273. lpp.

77. Manuprāt, Vispārējās tiesas pieeja pārsūdzētajā spriedumā ir jānoraida *a fortiori* tāpēc, ka, ja valsts potenciāli vēlas darboties kā privāts ieguldītājs, tā joprojām var to darīt: tai vienīgi ir jāiegulda kapitāls uzņēmumā *pēc tam*, kad tā ir izmatojusi savas nodokļu noteikšanas pilnvaras un tādejādi izmantojusi valsts varas prerogatīvas. Tādējādi pretēji *EDF* argumentiem, ka TEIP piemērošanas joma tiktu pārmērīgi ierobežota un radītu diskrimināciju pret valsts uzņēmumiem, manis šeit atbalstītā pieeja neradītu diskrimināciju, kas kaitētu valsts uzņēmumiem. Tā ir paredzēta tikai, lai ierobežotu diskriminācijas risku, kas kaitētu privātiem uzņēmumiem.

78. Kā norāda Uzraudzības iestāde, lai arī pastāv apstākļi, kuros valsts var veidot līgumtiesiskas un komerciālas attiecības ar uzņēmumiem, šajā lietā *EDF* nodokļu parādam Francijas valstij noteikti nebija līgumtiesisks vai komerciāls raksturs. Tas bija nodokļu parāds. Nodokļus uzliek valsts, un tie nerodas brīvprātīgu līgumtiesisku vai komerciālu attiecību rezultātā. Katrā ziņā Tiesa ir nošķīrusi darbības, ko valsts veic kā ieguldītāja, no darbībām, kur tā darbojas kā kreditore [26].

79. Turklāt saskaņā ar TEIP, ja uzņēmums saņem palīdzību no valsts līdzekļiem, šāda palīdzība tiek uzskatīta par valsts atbalstu, ja privāts ieguldītājs normālos apstākļos nebūtu veicis šādu ieguldījumu. Ja turpretim valsts rīkojas tāpat kā privāts akcionārs normālos tirgus apstākļos, finansiālo palīdzību neuzskata par valsts atbalstu. Kā norāda Uzraudzības iestāde, ir skaidrs, ka valsts uzliek nodokļus, īstenojot valsts varu. Nevarētu apgalvot, ka valstij tiesības uzlikt nodokļus ir kā privātam ieguldītājam. No nodokļu uzlikšanas izrietošais, proti, atbrīvošana no nodokļu parādiem, arī ir darbība, ko valsts veic kā valsts varas īstenotāja. Tādējādi valsts fiskālās darbības – nodokļu uzlikšana, iekasēšana, atmaksāšana vai atbrīvošana no tiem – neapstrīdami tiek veiktas, īstenojot valsts varu, un kā tādas tās nevar veikt privāts ieguldītājs.

80. Tieši tāpēc Tiesa ir noteikusi būtisku atšķirību. Tiesa lietā Spānija/Komisija (turpmāk tekstā – "*Hytasa*") [27] nosprieda, ka "ir jānodala valsts pienākumi, kas tai jāuzņemas kā uzņēmuma akciju kapitāla īpašniecei, no tiem pienākumiem, kas tai jāveic kā valsts varas īstenotājai. Tā kā attiecīgie trīs uzņēmumi bija dibināti kā sabiedrības ar ierobežotu atbildību, *Patrimonio del Estado* kā uzņēmumu kapitāldaļu īpašniece būtu atbildīga par uzņēmuma parādiem tikai tādā mērā, kas nepārsniedz uzņēmuma aktīvu likvidācijas vērtību. Tas nozīmē [..], ka pienākumus, kas rodas no izdevumiem saistībā ar darba ņēmēju atlaišanu, bezdarbnieku pabalsta izmaksām un atbalstu ražošanas infrastruktūras atjaunošanai, nevar ņemt vērā, piemērojot [TEIP]".

81. Spriedumā lietā Vācija/Komisija (turpmāk tekstā – "*Gröditzer*") [28] Tiesa nolēma: "lai noteiktu, vai *Gröditzer Stahlwerke* (*GS*) privatizācija par negatīvu pārdošanas cenu DEM 340 miljonu apmērā iekļauj valsts atbalsta elementus, ir jānovērtē, vai līdzīgos apstākļos privāts ieguldītājs, kura lielums salīdzināms ar attiecīgās publiskā sektora iestādes lielumu, varētu piekrist veikt tāda paša apmēra kapitālieguldījumus saistībā ar minētā uzņēmuma pārdošanu vai tas tomēr būtu izvēlējies izbeigt uzņēmuma darbību" [29]. Tiesa atkal norādīja, ka ir jānošķir pienākumi, kas valstij ir jāuzņemas kā uzņēmuma kapitāldaļu īpašniecei, no tās pienākumiem kā valsts varas īstenotājai.

82. Lietā *Altmark* [30] ģenerāladvokāts Ležē [*Léger*] norādīja, ka Tiesa piemēro TEIP tikai situācijās, kurās *valsts iejaukšanās ir ekonomiska rakstura*. Viņš norādīja, ka TEIP ir būtisks, ja valsts rīcību vismaz principā var pārņemt privāts uzņēmējs, kas darbojas ar mērķi gūt peļņu (ieguldītājs, banka, galvotājs, uzņēmums vai kreditors). Tomēr TEIP nav būtisks, ja valsts iejaukšanās nav ekonomiska rakstura. Šādās situācijās valsts iejaukšanos nevar veikt privāts uzņēmējs, kas darbojas ar mērķi gūt peļņu, bet tā

26 — 1999. gada 29. aprīļa spriedums lietā C-342/96 Spānija/Komisija (*Recueil*, I-2459. lpp., 46. punkts).

27 — 1994. gada 14. septembra spriedums apvienotajās lietās no C-278/92 līdz C-280/92 (*Recueil*, I-4103. lpp., 22. punkts). Skat. arī 1999. gada 21. janvāra spriedumu apvienotajās lietās T-129/95, T-2/96 un T-97/96 *Neue Maxhütte Stahlwerke* un *Lech-Stahlwerke*/Komisija (*Recueil*, II-17. lpp., 119. punkts) un Komisijas 2007. gada 10. maija Lēmumu 2008/722/EK par valsts atbalstu C 2/06 (iepriekš N 405/05), ko Grieķija vēlas īstenot attiecībā uz *OTE* brīvprātīgās priekšlaicīgās pensionēšanās shēmu (OV 2008, L 243, 7. lpp.), 85. un 86. punkts.

28 — 2003. gada 28. janvāra spriedums lietā C-334/99 (*Recueil*, I-1139. lpp., 133. un 134. punkts).

29 — Skat. 2002. gada 16. maija spriedumu lietā C-482/99 Francija/Komisija (*Recueil*, I-4397. lpp., 70. punkts).

30 — Ģenerāladvokāta 2003. gada 14. maija secinājumi lietā *Altmark*, minēti iepriekš 17. zemsvītras piezīmē, 20.–27. punkts.

ir saistīta ar publiskās varas prerogatīvu, *tādu kā nodokļu politika* vai sociālā politika, īstenošanu. Tādējādi TEIP nav būtisks, jo *pēc būtības nevar būt vienlīdzīgas attieksmes* pret valsts un privāto sektoru *pārkāpums*. Viņš secināja, ka tāpēc TEIP nav jāpiemēro valsts iejaukšanās gadījumā, kas ir saistīts ar publiskās varas īstenošanu.

83. Vispārējā tiesa ir pareizi nospriedusi spriedumā lietā *Ryanair*: "Ja gadījumā, kad valsts rīkojas kā uzņēmums, kurš darbojas kā privātais ieguldītājs, izrādās nepieciešams tā rīcību analizēt [TEIP] kontekstā, tad minētā principa piemērošana būtu jāizslēdz, ja tā rīkojas kā valsts varas pārstāvis. Faktiski šajā pēdējā minētajā gadījumā valsts rīcību nekad nevar salīdzināt ar komersantu vai privāto ieguldītāju tirgus ekonomikā rīcību." [31]

84. Spriedumā lietā *Westdeutsche Landesbank Girozentrale* un *Land Nordrhein-Westfalen*/Komisija [32] Vispārējā tiesa pareizi norādīja: "kas attiecas uz [federālās zemes] argumentu par palielinātiem nodokļu ieņēmumiem, ir jānorāda, ka nedrīkst sajaukt [federālās zemes] kā valsts iestādes stāvokli un tās kā uzņēmēja stāvokli. Argumenti par nodokļu ieņēmumu palielināšanu ir pilnībā neatbilstoši privātā ieguldītāja gadījumā".

85. Visbeidzot, ir jāatgādina, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka persona, kas darbojas kā nodokļu iekasētājs, nedarbojas kā uzņēmējs [33]. Turklāt saskaņā ar Tiesas judikatūru EK līguma konkurences noteikumi neattiecas uz darbību, kas pēc sava rakstura, mērķa un normām, kas uz to attiecas, nav saistīta ar saimniecisku darbību, vai darbību, kas ir saistīta ar publiskās varas īstenošanu [34].

86. *EDF* un Francijas valdība iebilst, izvirzot argumentu, ka ir bijušas citas lietas, kurās Tiesa pieņēmusi mazāk stingru pieeju situācijās, kurās īstenota valsts vara. Francijas valdība norāda, ka līdzekļiem nav nozīmes, ja valsts var veikt dažādus ieguldījumu veidus. Tā uzskata, ka Tiesa jau ir apstiprinājusi, ka pasākumi, kas nav pieejami privātam ieguldītājam, var tikt pielīdzināti privāta uzņēmēja rīcībai [35].

87. Tomēr es uzskatu, ka nedrīkst uztvert vienādi divus jēdzienus, kas ir diezgan atšķirīgi. Ir jānosaka atšķirība starp privāta kreditora (tirgus ekonomikā) principu un privāta ieguldītāja (tirgus ekonomikā) principu (TEIP). Pretēji Francijas Republikas argumentam nevar salīdzināt privāta ieguldītāja stāvokli ar privāta kreditora stāvokli. Kamēr ieguldītājs plāno gūt peļņu, iesaistoties attiecīgo uzņēmumu darbībā, privāts kreditors tiecas panākt to summu samaksu, ko tam ir parādā finansiālās grūtībās nonācis parādnieks [36].

88. Tādējādi šajā lietā ir svarīgi, ka ne Francijas valdība, ne *EDF* nav apgalvojušas, ka šis būtu gadījums, kad uzņēmums ir nonācis finansiālās grūtībās. Šis noteikti nav gadījums, kad kreditors tiecas atgūt summas, ko tam ir parādā finansiālās grūtības nonācis parādnieks. Turklāt privāta kreditora kritērijs nav atkarīgs no valsts kā akcionāres darbības: saskaņā ar šo kritēriju valsts un privāti uzņēmumi tiek vērtēti vienādi. Pretēji TEIP un situācijai, par kuru ir šī lieta, privāta kreditora kritērija gadījumā nepastāv nevienlīdzīgas attieksmes risks.

31 — Minēts iepriekš 23. zemsvītras piezīmē, 85. punkts (mans izcēlums).

32 — 2003. gada 6. marta spriedums apvienotajās lietās T-228/99 un T-233/99 (*Recueil*, I-435. lpp.) (turpmāk tekstā – "*Westdeutsche Landesbank*").

33 — 2003. gada 11. septembra spriedums lietā C-207/01 *Altair Chimica* (*Recueil*, I-8875. lpp., 35. punkts).

34 — 2002. gada 19. februāra spriedums lietā C-309/99 *Wouters* u.c. (*Recueil*, I-1577. lpp., 57. punkts).

35 — Tā atsaucas uz spriedumu lietā C-342/96 Spānija/Komisija, minēts iepriekš 26. zemsvītras piezīmē, un 1999. gada 29. jūnija spriedumu lietā C-256/97 *DM Transport* (*Recueil*, I-3913. lpp.).

36 — Šajā ziņā skat. spriedumu lietā C-342/96 Spānija/Komisija, minēts iepriekš 26. zemsvītras piezīmē, 46. punkts, un spriedumu lietā *DM Transport*, minēts iepriekš 35. zemsvītras piezīmē, 24. punkts. Skat. arī ģenerāladvokāta Pojareša Maduru [*Poiares Maduro*] 2004. gada 1. aprīļa secinājumus lietā C-276/02 Spānija/Komisija (*Recueil*, I-8091. lpp., 24. un 25. punkts) un 2002. gada 11. jūlija spriedumu lietā T-152/99 *HAMSA*/Komisija (*Recueil*, II-3049. lpp.), kurā uzņēmuma parādu valstij kapitalizācija tika izvērtēta saskaņā ar TEIP, bet Vispārējā tiesa norādīja, ka pareizi salīdzinājumā bija izmantot privātā kreditora principu.

89. Norādījums, ka TEIP jāpiemēro, "norobežojoties no visiem sociālajiem, reģionālās politikas un nozaru apsvērumiem", un tādējādi nav vietas jautājumam, vai jāņem vērā apsvērumi, kas acīmredzami attiecas uz dalībvalsts kā valsts varas realizētājas rīcību, izriet no agrākām lietām [37].

90. Pirmā judikatūra par TEIP bija spriedumi lietā *Meura* un lietā *Boch II* [38]. Tomēr šo jautājumu bija jau apskatījis ģenerāladvokāts Ferlorens van Temāts [*VerLoren Van Themaat*] secinājumos lietā *Intermills*/Komisija [39]. Viņš norādīja, ka "šī lieta nepārprotami attiecas uz kapitālieguldījumu grūtībās nonākušā uzņēmumā, ko Komisijas [saskaņā ar] 92. pantu ir jau atzinusi par atbalstu [..]. Turklāt [..] šī līdzdalība kapitālā *Intermills* grupas uzņēmumos galvenokārt ir paredzēta zaudējumu segšanai. Tāpēc, manuprāt, nav šaubu, ka šāda plaša zaudējumu segšana, kas mākslīgi turpina uzturēt uzņēmumu, ir arī jāuzskata par atbalstu [saskaņā ar] 92. pantu; it īpaši no kapitālieguldījumu pastāvīgā rakstura un tā, ka joprojām strādājošās rūpnīcas aizvien nenes peļņu pat četrus gadus pēc atbalsta piešķiršanas, jāsecina, ka kapitālu nebūtu bijis iespējams iegūt privātā kapitāla tirgū".

91. Manuprāt, kā es cenšos atklāt šajos secinājumos, ir skaidrs, kādēļ ir pamatota gan Komisijas, gan Tiesas vienmēr nelokāmā nostāja, ka ir jāsaglabā skaidra atšķirība starp valsts darbību, īstenojot publisko varu, un darbību kā ieguldītājam, un pat tad, ja pasākumiem, kas pieņemti īstenojot publisko varu, lielā mērā ir tādas pašas sekas kā pasākumiem, ko valsts, iespējams, pieņemtu, ja darbotos kā ieguldītājs, tas tomēr nav jāņem vērā, izvērtējot apgalvojumus, ka valsts esot rīkojusies kā tirgus ieguldītājs [40].

92. Uzskatu, ka pārsūdzētajā spriedumā Vispārēja tiesa nav ievērojusi šo Tiesas rūpīgi noteikto atšķirību starp *acta iure gestionis* un *acta iure imperii* [41]. Manuprāt, būtībā Vispārējās tiesas pieeja var radīt tiesisku nedrošību un pārskatāmības trūkumu, kā arī (nodokļu) priekšrocības valsts uzņēmumiem. Jāpapildina, ka pēdējai minētajai iespējai var būt negatīva ietekme uz daudzām nozarēm, kuras nesen liberalizētas vai kurās šobrīd notiek liberalizēšanas process.

93. Vispārējās tiesas pieeja pārsūdzētajā spriedumā it īpaši ir pretrunā ES tiesību aktos noteiktajai pārskatāmības prasībai. Tiesa, piemēram, ir nospriedusi, ka "netraucētas konkurences sistēmu, kā noteikts Līgumā, var garantēt tikai tad, ja dažādiem saimnieciskās darbības subjektiem tiek nodrošinātas vienlīdzīgas iespējas". Tiesa no tā secināja, ka "*efektīvas konkurences uzturēšanai un pārskatāmības saglabāšanai* tehnisko specifikāciju noteikšana, to piemērošanas uzraudzīšana un tipa apstiprinājumu piešķiršana ir jāveic iestādei, kas ir neatkarīga no valsts vai privātiem uzņēmumiem, kas piedāvā konkurējošas preces un/vai pakalpojumus telesakaru nozarē" [42]. Man nav šaubu, ka pārskatāmībai ir ļoti liela loma arī saistībā ar ES valsts atbalsta tiesībām.

37 — Skat. Komisijas 2005. gada 20. oktobra Lēmumu 2006/900/EK par valsts atbalstu, ko Somija piešķīrusi kā ieguldījumu atbalstu *Componenta Oyj* (OV 2006, L 353, 36. lpp.), 26. punkts (jānošķir pašvaldības kā valsts pārvaldes iestādes un pašvaldības kā komerciāla līdzīpašnieka funkcijas), un Komisijas 2008. gada 30. aprīļa Lēmumu 2008/719/EK par valsts atbalstu C 56/06 (iepriekš NN 77/06), ko īsteno Austrija *Bank Burgenland* privatizācijai (OV L 239, 32. lpp.). Komisija noraidīja Austrijas argumentu, kurā norādīts, ka no publiskajām tiesībām izrietošas saistības jānošķir no vērtējuma par valsts kā ieguldītāja rīcību, bet minēja, ka tās nostāja būtu citāda, ja valsts būtu sniegusi tādas pašas garantijas, *noslēdzot privāttiesisku līgumu*.

38 — Attiecīgi 1986. gada 10. jūlija spriedums lietā 234/84 Beļģija/Komisija (*Recueil*, 2263. lpp.) un lietā 40/85 Beļģija/Komisija (*Recueil*, 2321. lpp.).

39 — 1984. gada 14. novembra spriedums lietā 323/82 Beļģija/Komisija (*Recueil*, 3809. lpp., skat. 3842. lpp.).

40 — Skat. Khan, N., un Borchardt, K. D. "The private market investor principle: reality check or distorting mirror?", *EC State aid law – Le droit des aides d'Etat dans le CE: liber amicorum Francisco Santaolalla Gadea*, Kluwer, 2008, 115. lpp.

41 — *Acta iure gestionis*, ciktāl attiecīgie pasākumi ir paredzēti, lai "normalizētu" uzņēmuma kontus, šajā lietā *EDF* bilanci (skat. iepriekš 6. punktu), un *acta iure imperii*, jo *EDF* bilances pārstrukturēšanu "izlēma un izskaidroja *EDF*" Francijas iestādes, balstoties uz likumu, kas tika pieņemts šādam nolūkam (skat. iepriekš 6.–8. punktu).

42 — Mans izcēlums. Skat. 1995. gada 9. novembra spriedumu lietā C-91/94 *Tranchant* (*Recueil*, I-3911. lpp., 18. punkts un tajā minētā judikatūra).

94. Šajā ziņā ir jāatsaucas uz spriedumu lietā *Altmark*[43]. Ja piemēro šajā lietā izmantotos principus, nostāja ir tāda, ka, lai sabiedrisko pakalpojumu pienākumu kompensāciju neuzskatītu par valsts atbalstu, kompensāciju saņemošajam uzņēmumam reāli ir jābūt pildāmiem sabiedrisko pakalpojumu pienākumiem un tiem ir jābūt "skaidri noteiktiem". Turklāt "rādītājiem, uz kuru pamata ir aprēķināta kompensācija, ir jābūt noteiktiem *iepriekš objektīvā un pārskatāmā veidā*" (mans izcēlums). Spriedumā lietā *Altmark* noteiktā ceturtā nosacījuma aspektā ir arī svarīgi, lai uzņēmums, kam jāpilda sabiedrisko pakalpojumu pienākumi, tiktu izvēlēts publiskā iepirkuma procedūrā.

95. Manuprāt, ir skaidrs, ka pārsūdzētais spriedums faktiski apstrīd noteiktus sprieduma lietā *Altmark* aspektus. Tiesa spriedumā lietā *Altmark*, izmantojot preskriptīvu pieeju, centās samazināt jebkādu manipulāciju iespēju no dalībvalstu puses (šajā ziņā skat. iepriekš 71. punktu) un ieviest pārskatāmību un skaidrību attiecībā uz dalībvalstu rīcību tirgū.

96. Manuprāt, šajā lietā jāizmanto tāda pati pieeja. Komisija tādejādi pareizi ieņēma principiālu nostāju apstrīdētajā lēmumā, ciktāl ir skaidri jānošķir valsts *kā* valsts varas īstenotājas loma no valsts *kā* akcionāra lomas. Es uzskatu, ka TEIP kritērijs nav piemērojams, kamēr nav līdzvērtīgu konkurences apstākļu dažādiem saimnieciskās darbības subjektiem un vienlīdzības nodokļu piemērošanā. Nedrīkst aizmirst, ka TEIP jēga ir tieši novērst diskrimināciju starp valsts un privātiem uzņēmumiem, lai nodrošinātu pareizu Līguma noteikumu par valsts atbalstu piemērošanu. Kā jau redzējām, pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa tomēr novirzījās no šī vienlīdzības aspekta un attiecīgi paša TEIP *raison d'être*.

97. Tāpēc apelācijas otrā pamata pirmā daļa ir jāapmierina.

2) Otrā pamata otrā daļa: Vispārējai tiesai bija jāizvērtē, vai Francijas valsts rīcība bija iespējama privātam uzņēmējam bez privilēģijām

98. Būtībā Komisija, *Iberdrola* un Uzraudzības iestāde Vispārējai tiesai pārmet, ka tā savu vērtējumu nav balstījusi uz salīdzinošu izpēti par rīcību, kādu līdzīgos apstākļos būtu izvēlējies pieredzējis privāts uzņēmējs bez privilēģijām, no vienas puses, un valsts varas privilēģijām apveltītās Francijas valsts faktisko rīcību šajā lietā, no otras puses. *EDF* un Francijas valdība apgalvo, ka apelācijas otrā pamata otrā daļa ir noraidāma.

99. Tomēr pretēji *EDF* argumentiem, ka Vispārējā tiesa ir vērtējusi valsts faktiski veiktās darbības, es uzskatu, ka tās vērtējums faktiski ir balstīts uz darbībām, ko Francijas valsts "varēja" veikt, ja tā rīkotos citādāk. Vispārējā tiesa veica pētījumu par rīcību, ko valsts būtu varējusi veikt saskaņā ar "ilgtermiņa shēmu". Tā vispirms ietvertu neto summas iekļaušanu *EDF* kapitālā pēc uzņēmumu nodokļa samaksas, tad pieprasījumu *EDF* samaksāt nodokli, kas atbilst tīrā aktīva izmaiņām, un, visbeidzot, papildu kapitālieguldījumu samaksātās nodokļu summas apmērā.

100. Šajā ziņā Komisija pareizi norāda, ka saskaņā ar "ilgtermiņa shēmu" valsts budžets, kas tiek stingri kontrolēts, būtu garantējis pārskatāmību, kuras trūkums ir tieši šīs lietas būtība. Atbilstoši šajā lietā faktiski piemērotajai shēmai attiecībā uz resursiem netika ievērota budžeta disciplīna, netika ievērots vienlīdzības nodokļu piemērošanā princips un *EDF* baudīja īpašu statusu bez jebkādas pārskatāmības.

101. Kā argumentē *Iberdrola*, apgalvojums, ka nav nozīmes, vai ar nodokli apliekamā summa tiek tieši iekļauta valsts uzņēmuma kapitālā pilnībā nepārskatāmā veidā vai šī summa tiek ieskaitīta valsts budžetā, nepārprotami ir nepareiza priekšstata radīts. Nebūt nav iespējams pārliecinoši secināt, ka kapitālieguldījumi, kuriem Vispārēja tiesa pielīdzināja apstrīdēto atbrīvojumu no nodokļiem, faktiski būtu veikti, ja Francijas valsts vispirms būtu iekasējusi nodokļus, lai ieskaitītu tos budžetā, un tad, izmantojot piemērojamās procedūras, mēģinātu ieguldīt *EDF* iekasētajiem nodokļiem atbilstošu summu.

43 — Minēts iepriekš 17. zemsvītras piezīmē, 89., 90. un 93. punkts.

102. Katrā ziņā no judikatūras ir skaidrs, ka pasākuma kvalificēšana par valsts atbalstu nav atkarīga no pasākumiem, kuri citādi "varētu tikt" veikti. Tā ir atkarīga no dalībvalsts faktiski īstenoto pasākumu objektīvā raksturojuma [44].

103. Turklāt spriedumā lietā *BNP Paribas* un *BNL*/Komisija [45] Vispārējā tiesa pamatoti konstatēja, ka "Komisijai, izvērtējot shēmu saskaņā ar noteikumiem valsts atbalsta jomā, nav jāparedz subjektīvas izvēles, kuras šīs shēmas izmantotāji [būtu varējuši veikt] tās neesamības gadījumā, bet tai ir jāizvērtē šī shēma, lai noteiktu, vai objektīvi ir runa par ekonomisku priekšrocību salīdzinājumā ar nodokli, no kura ar šo shēmu ir izdarīta atkāpe un kurš parastos apstākļos būtu piemērojams šīs shēmas neesamības gadījumā [..]. Apsvērums, ka strīdīgās [..] shēmas neesamības gadījumā attiecīgie uzņēmumi [nebūtu pārdevuši] savus aktīvus, šāda objektīva vērtējuma kontekstā nav būtisks".

104. Jānorāda, ka šajā lietā atbilstoši Vispārējās tiesas pieejai Komisijai ir jāveic "visaptverošs" vērtējums, tas ir, vērtējums, pirmkārt, par nodokļu ieņēmumu zaudējumiem, kas izriet no *EDF* piešķirtā nodokļu atbrīvojuma, un, otrkārt, par valsts kā akcionāres iespējamo papildu kapitālieguldījumu. Pietiek norādīt, ka šāda pieeja obligāti nozīmē, ka nodokļu ieņēmumiem bija jābūt tieši konkrēti paredzētiem apgalvotajam kapitālieguldījumam. Tomēr šobrīd ir skaidrs, ka, ja nodokļi tiktu iekasēti, tie tiktu ieskaitīti valsts vispārējā budžetā bez konkrētas mērķdotācijas.

105. Atbilstoši judikatūrai nodokļa kā finansēšanas pasākumu veida vispārīgs novērtējums ir nepieciešams tikai tad, kad tas nav nodalāms no atbalsta, kā tas ir gadījumā, kad noteikti ieņēmumi īpaši tiek "nodalīti" attiecīgai izmantošanai. Proti, "lai nodokli varētu uzskatīt par atbalsta pasākuma būtisku sastāvdaļu, atbilstoši attiecīgam valsts tiesiskajam regulējumam jāpastāv ciešai saiknei starp nodokli un atbalstu tādā ziņā, ka nodokļa ieņēmumi noteikti tiek izlietoti atbalsta finansēšanai un tieši ietekmē atbalsta [lielumu]" [46].

106. Turklāt tam, vai Francijas valsts ir rīkojusies saprātīgi, veicot apstrīdēto pasākumu, vienkārši nav nozīmes. Tas nav TEIP mērķis. Drīzāk no judikatūras izriet, ka tā mērķis ir salīdzināt valsts uzņēmuma un privāta uzņēmuma stāvokļus, nevis valsts izdevumus divos dažādos darījumos.

107. Pārsūdzētā sprieduma 262. punktā šajā ziņā ir teikts: "Kā jebkurš kreditors, kuram pieder sabiedrība, valsts var atteikties no parāda, šo parādu pārvēršot vienlīdzīgas summas kapitālā. Šis darījums, ar kuru sabiedrības īpašnieks palielina kapitālu, atbrīvojot no parāda, ko sabiedrība tam ir parādā, ir kompensācija, ko varētu veikt arī informēts privāts ieguldītājs parastos tirgus apstākļos." Tiesas sēdē Tiesa tādēļ jautāja, vai, pieņemot, ka privāts uzņēmums izveido grāmatvedības uzkrājumus, lai samaksātu parādu, kas tam ir izveidojies pret tā vienīgo akcionāru, bet šis akcionārs nolemj atteikties no parāda, lai palielinātu uzņēmuma kapitālu, šāds darījums ir apliekams ar nodokļiem saskaņā ar Francijas Vispārējā nodokļu kodeksa 38. panta 2. punktu? Komisija atbildēja, ka nav strīda par to, ka summa, par kādu tiktu palielināts kapitāls, nekad nebūtu tāda pati, jo privāts uzņēmējs (kuram jāmaksā nodoklis un kurš nevarēs to iekļaut kapitālā) nekad nevarētu atgūt nodokļa summu, turpretim Francijas valsts šajā gadījumā bija spējīga atkārtoti ieguldīt tādu pašu summu.

108. Tādējādi ir acīmredzams, ka saistībā ar salīdzinājuma vienu aspektu Vispārējā tiesa vērtēja rīcību, ko Francijas valsts "varēja veikt", tas ir, ilgtermiņa shēmu (pretēji valsts faktiskajai rīcībai), bet saistībā ar salīdzinājuma otru aspektu tā nenoteica atskaites privāto uzņēmēju, kurš varētu pastāvēt tirgū.

44 — 2005. gada 15. decembra spriedums lietā C-148/04 *Unicredito Italiano* (Krājums, I-11137. lpp., 114. punkts).

45 — 2010. gada 1. jūlija spriedums lietā T-335/08 (Krājums, II-3323. lpp., 169. punkts).

46 — 2008. gada 17. jūlija spriedums lietā C-206/06 *Essent Netwerk Noord* u.c. (Krājums, I-5497. lpp., 89. un 90. punkts un tajos minētā judikatūra).

109. Tomēr šobrīd ir skaidrs, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru valsts vai valsts iestādes veiktos kapitālieguldījumus nevar uzskatīt par valsts atbalstu, ja privātais uzņēmējs, kas darbojas normālos tirgus apstākļos, būtu veicis šādu ieguldījumu [47]. Šajā ziņā ir jāapsver, vai līdzīgos apstākļos ar attiecīgo valsts iestādi salīdzināma lieluma privāts ieguldītājs būtu piešķīris līdzekļus šādā apmērā [48].

110. Kā izriet no iepriekš apskatītajiem apsvērumiem, ir skaidrs, ka šajā lietā privātam uzņēmumam nebūtu iespējams grāmatvedības uzrājumiem novirzītos līdzekļus iekļaut kapitālā, vispirms par to nesamaksājot uzņēmumu ienākuma nodokli. Tādējādi privātam investoram vairs nebūtu pieejama samaksātā nodokļa summa un tāpēc tā rīcībā nebūtu summas, kas, kā apgalvots, tika izmantota kā papildu kapitālieguldījums, ko Francijas valsts, izmantojot savas prerogatīvas, spēja "ieguldīt".

111. Šajā ziņā ir jāatsaucas uz Tiesas spriedumu lietā *Chronopost I* [49], ciktāl Tiesa, manuprāt, šajā lietā būtībā rīkojās tā, kā būtu jārīkojas arī šajā lietā. Spriedumā lietā *Chronopost I* Tiesa uzskatīja, ka nevar salīdzināt *La Poste* stāvokli ar privāta ieguldītāja stāvokli.

112. It īpaši arī šajā lietā Vispārējā tiesa apstiprināja TEIP piemērošanu, turpretim Tiesa to pēc tam noraidīja. Tas bija nepieciešams, jo *La Poste* atradās ļoti īpašā situācijā – tai bija jāuztur pasta nodaļu tīkls, lai sniegtu pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, bet privāts ieguldītājs, kas nedarbojas tikai tam rezervētā nozarē, pats nekad neatrastos tādā pašā situācijā.

113. Attiecīgi no sprieduma lietā *Chronopost I* izriet, ka, ja valsts uzņēmums atrodas situācijā, kurā pēc būtības privāts uzņēmējs nevarētu atrasties, tad neko nevar salīdzināt. Manuprāt, lietā *Chronopost I* jautājums bija par sabiedriskā pakalpojuma izmaksu kompensācijas apmēra noteikšanu un šī lieta nebija tieši saistīta ar TEIP kā tādu. Tomēr šim spriedumam ir nozīme šajā lietā un tas ir piemērojams pēc analoģijas.

114. Tādejādi es uzskatu, ka Vispārējā tiesa nepareizi piemēroja judikatūru, pārsūdzētā sprieduma 278. punktā, balstoties uz sprieduma lietā *Chronopost I* 38. punkta secinājumiem, nolemjot, ka "tas, ka trūkst atskaites privāta ieguldītāja, nekavē operācijas pārbaudi "parastu tirgus apstākļu" aspektā, kuri, obligāti būdami hipotētiski, ir jānovērtē, izmantojot pieejamus objektīvus un pārbaudāmus faktus".

115. Ir noderīgi vispirms iepazīties ar ģenerāladvokāta Ticano secinājumiem lietā *Chronopost I*, kurus Tiesa ņēma vērā. Ģenerāladvokāts secinājumu 47. punktā skaidro, ka ""normālos tirgus apstākļos" privātam uzņēmumam, kuram nebija pienākuma uzturēt publisku pasta tīklu, kas pielīdzināms tīklam, ko pārrauga *La Poste*, ar mērķi nodrošināt vispārēju pasta pakalpojumu sniegšanu [..], nebūtu šāda pasta tīkla un tādejādi tas nevarētu sniegt kādam no meitasuzņēmumiem attiecīgā veida loģistikas palīdzību [..]. Lūdzot Komisijai noteikt, kādu maksu par šādu palīdzību būtu prasījusi hipotētiska privāta holdinga sabiedrība, [..] kurai nebija pienākuma sniegt vispārējus pasta pakalpojumus un kurai tādejādi nav rezervēta sektora priekšrocību, [Vispārējā tiesa] ir kļūdaini interpretējusi EKL 87. pantu, jo tā, lai noteiktu, vai bija sniegts valsts atbalsts, kā kritēriju ņēma privātu uzņēmumu, kurš faktiski nevarēja pastāvēt "normālos tirgus apstākļos"". 45. punktā viņš secina, ka "[Vispārēja tiesa] [..] prasīja Komisijai piemērot kritēriju, kas nepārprotami bija nereāls un līdz ar to nepiemērots, lai šādā lietā noteiktu, vai bija sniegts valsts atbalsts EKL 87. panta izpratnē".

47 — Skat. it īpaši 1991. gada 21. marta spriedumu lietā C-303/88 Itālija/Komisija (*Recueil*, I-1433. lpp., 20.–24. punkts) (turpmāk tekstā – "*ENI Lanerossi*"); 1991. gada 21. marta spriedumu lietā C-305/89 Itālija/Komisija (*Recueil*, I-1603. lpp., 19. un 20. punkts) (turpmāk tekstā – "*Alfa Romeo*") un 2003. gada 8. maija spriedumu apvienotajās lietās C-328/99 un C-399/00 Itālija un *SIM 2 Multimedia*/Komisija (*Recueil*, I-4035. lpp., 38. punkts).

48 — Skat. spriedumu lietā *Alfa Romeo*, minēts iepriekš 47. zemsvītras piezīmē, 19. punkts; 2000. gada 29. jūnija spriedumu lietā T-234/95 *DSG* /Komisija (*Recueil*, II-2603. lpp., 119. punkts); 2000. gada 12. decembra spriedumu lietā T-296/97 *Alitalia*/Komisija (*Recueil*, II-3871. lpp., 96. punkts) un spriedumu lietā *Westdeutsche Landesbank*, minēts iepriekš 32. zemsvītras piezīmē, 245. punkts.

49 — Minēts iepriekš 20. zemsvītras piezīmē.

116. Ir skaidrs, ka TEIP nebija būtisks lietā *Chronopost I*. Tiesa piekrita šim vērtējumam un tieši tādēļ nosprieda, ka Vispārējā tiesa bija kļūdījusies, un noraidīja TEIP piemērošanu šādā lietā. Tiesa šī sprieduma 33. punktā noteica, ka Vispārējas tiesas vērtējumā [kas balstīts uz TEIP piemērošanu], kurā nebija ņemts vērā tas, ka tāds uzņēmums kā *La Poste* atrodas situācijā, kas ļoti atšķiras no situācijas, kādā atrodas privāts uzņēmums, kas darbojas normālos tirgus apstākļos, ir pieļauta kļūda tiesību piemērošanā".

117. Tāpēc Tiesas pieeja minētajā lietā zināmā mērā attiecas uz to pašu problēmu, kas ir šīs apelācijas pamatā: nepieciešamību izslēgt no TEIP piemērošanas jomas gadījumus, kad nepastāv reāls privāts uzņēmums, ar kuru varētu salīdzināt valsts rīcību.

118. Tādēļ pārsūdzētajā spriedumā noteiktais kritērijs nevar tikt atbalstīts, ciktāl tas ir pamatots ar virkni pieņēmumu par valsts un parasta privāta ieguldītāja faktisko rīcību. Abi salīdzināšanā izmantotie elementi – pirmkārt, valsts rīcība un, otrkārt, privāta ieguldītāja rīcība – ir izmainīti tā, ka jautājums vairs nav par valsts faktiskās rīcības salīdzināšanu ar reāla privāta uzņēmuma tirgus ekonomikā rīcību.

119. No tā izriet, ka TEIP kritērijs tā, kā to pasniedz Vispārējā tiesa, ir padarīts nenozīmīgs. Atbilstoši Vispārējas tiesas kritērija interpretācijai "normāli" tirgus apstākļi vairs nav jāvērtē, balstoties uz reāliem faktoriem, kas raksturo parastam ieguldītājam tirgū (ko Vispārējā tiesa nebija noteikusi) atbilstošu atskaites privāto ieguldītāju, un tie arī nav jāvērtē, ņemot vērā līdzekļus, kas izmantoti kapitāla iegūšanai, bet gan tikai hipotētiskus apsvērumus. Turpretim TEIP acīmredzami noteic, ka ir jāpārbauda, vai privāts ieguldītājs būtu veicis attiecīgos ieguldījumus ar tādiem pašiem nosacījumiem. Kā norāda Komisija, dažādi ieguldījumi ir saistīti ar atšķirīgām izmaksām un atšķirīgām peļņas gūšanas izredzēm.

120. Visbeidzot, saskaņā ar pārsūdzētā sprieduma 249. punktu "Komisijai tādos apstākļos ir jāpārbauda, vai privāts ieguldītājs līdzīgos apstākļos būtu veicis līdzīgas summas ieguldījumu neatkarīgi no valsts darbības, lai palielinātu *EDF* kapitālu, formas un eventuālas nodokļu resursu izmantošanas šajā sakarā, lai pārbaudītu šī ieguldījuma ekonomisko jēgu un to salīdzinātu ar to, kā tādos pašos apstākļos rīkotos šāds ieguldītājs attiecībā uz šo pašu uzņēmumu".

121. *EDF*, piekrītot Vispārējas tiesas vērtējumam, būtībā apgalvo, ka valsts rīcība pilnībā jāvērtē tikai caur peļņas gūšanas prizmu [50].

122. Tomēr, kā norāda *Iberdrola*, ja būtu jāņem vērā vienīgi valsts ieguldījuma ekonomiskā jēga, valsts uzņēmumiem tiktu piešķirtas priekšrocības, pamatojoties uz to īpašnieku statusu, jo valsts kā ieguldītājs atrodas no privāta ieguldītāja pilnīgi atšķirīgā situācijā. Saskaņā ar šo vērtējumu valsts uzņēmumi galu galā varētu tikt pilnībā atbrīvoti no nodokļiem.

123. Šajā ziņā, kā Vispārēja tiesa ir pamatoti nospriedusi lietā *Westdeutsche Landesbank* [51], piemērojot TEIP, nebija pietiekami vienīgi salīdzināt peļņu, ko federālā zeme ieguva attiecīgajā darījumā, ar peļņu, ko tā ieguva no *Wohnbauförderungsanstalt des Landes Nordrhein-Westfalen* līdzekļiem pirms šī darījuma, jo šie līdzekļi nebija pakļauti privāta ieguldītāja loģikai. Peļņa, ko federālā zeme ieguva no attiecīgā darījuma, bija jāsalīdzina ar peļņu, ko iedomāts privāts ieguldītājs būtu prasījis no šāda darījuma [52]. Tas, ka federālajai zemei attiecīgais darījums bija saprātīgi izdevīgs, neliedza piemērot ES valsts atbalsta tiesības. Šis fakts nenovērsa vajadzību novērtēt, vai minētais darījums nostiprināja *Westdeutsche Landesbank* stāvokli, dodot tai priekšrocības, ko tā nebūtu guvusi normālos tirgus apstākļos.

50 — Tā atsaucas uz spriedumu lietā 234/84 Beļģija/Komisija, minēts iepriekš 38. zemsvītras piezīmē, 14. punkts, un spriedumu lietā Itālija un *SIM 2 Multimedia*/Komisija, minēts iepriekš 47. zemsvītras piezīmē, 38. punkts.

51 — Minēts iepriekš 32. zemsvītras piezīmē, 313.–315. punkts.

52 — Šajā ziņā skat. spriedumu lietā *DM Transport*, minēts iepriekš 35. zemsvītras piezīmē, 25. punkts.

124. Ja Vispārējās tiesas pieeja tiktu ievērota, dalībvalstis varētu rīkoties uz vispārēja ekonomiskā pamatojuma aprēķina pamata, kā aspektā tām būtu atļauts izmantot valsts varas prerogatīvas. Piemēram, šajā lietā Francijas Republika varētu īstenot nodokļu kompetenci *EDF* interesēs, ja, kopumā vērtējot, darījums būtu interpretējams kā saprātīga rīcība, ko veic uzņēmums, kas darbojas peļņas gūšanas nolūkā.

125. Tomēr Tiesa lietā *Hytasa* un lietā *Gröditzer*[53] noraidīja šāda veida vispārēju pamatojuma aprēķinu. Kā norāda *Iberdrola*, šīs lietas bija saistītas ar iespēju atļaut Vācijai un Spānijai gūt labumu no attiecīgo pasākumu (īpaši kapitāla palielināšanas) loģiskā pamata, ņemot vērā tām kā valsts varas īstenotājām noteiktos pienākumus saņemošā uzņēmuma likvidācijas gadījumā un pienākumus, kas saistīti, piemēram, ar noteiktu bezdarba pabalstu izmaksāšanu. Tiesa noraidīja šādu vispārēju pamatojuma aprēķinu, jo tajā tika iesaistītas valsts pārvaldes darbības. Tiesa uzsvēra neatbilstību starp, pirmkārt, pamatojuma aprēķinu, kas ir īpašs TEIP gadījumā, un, otrkārt, to, ka tika ņemtas vērā priekšrocības un apgrūtinājumus no valstij specifiskām pilnvarām un pienākumiem.

126. Šajā ziņā pretēji apgalvojumiem pārsūdzētā sprieduma 256. un nākamajos punktos un *EDF* izvirzītajiem argumentiem tas, ka lieta *Hytasa* un lieta *Gröditzer* attiecās tikai uz valsts "pienākumiem" un nevis, kā tas ir šajā lietā, uz pilnvarām, ko tā īsteno savā labā, neietekmē to, ka pienākumus un arī tiesības, kas valstij var būt kā valsts varas īstenotājai, nekad nevar apskatīt kopsakarā ar valsts kā investores tiesībām un pienākumiem.

127. Tādējādi, kā izriet no pārsūdzētā sprieduma 258. punkta, Vispārējā tiesa var izdarīt šādu kļūdu, tikai atkal attiecīgā pasākuma izvirzītajam mērķim piešķirot prioritāru nozīmi salīdzinājumā ar tiesību īstenot šos pasākumus negrozāmi ekskluzīvo raksturu. Tomēr Tiesa ne spriedumā lietā *Hytasa*, ne spriedumā lietā *Gröditzer* neņēma vērā abu dalībvalstu apgalvotos vispārējos peļņas gūšanas mērķus, ciktāl Tiesa noraidīja to nozīmi investora loģikā – pietika tikai ar pasākuma mērķi, lai izslēgtu tos no dalībvalstu apgalvotā pamatojuma aprēķina.

128. Visbeidzot, kā norāda Komisija, Vispārējās tiesas pieeja ir paradoksāla it īpaši tāpēc, ka tā ir ierosināta attiecīgā tirgus liberalizācijas apstākļos. Tā kā atbrīvojums no nodokļiem sniedz attiecīgajam valsts uzņēmumam ievērojamas priekšrocības, ir skaidrs, ka šāds pasākums, neskatoties uz tirgus liberalizāciju, ir paredzēts, lai nostiprinātu tā dominējošo stāvokli.

129. No visiem iepriekš minētiem apsvērumiem izriet, ka apelācijas otrā pamata otrā daļa ir jāapmierina.

3) Otrā pamata trešā daļa: vienlīdzīgas attieksmes princips

130. Būtībā Komisija un *Iberdrola* apgalvo, ka pārsūdzētajā spriedumā nav piemērots vienlīdzīgas attieksmes pret valsts un privātiem uzņēmumiem princips, tādejādi padarot iespējamu labvēlīgāku nodokļu attieksmi pret valsti, ieskaitot tos uzņēmumus, kuros valsts nav vienīgais akcionārs. *EDF* un Francijas valdība apgalvo, ka apelācijas otrā pamata trešā daļa ir noraidāma.

131. Jāatgādina, ka TEIP ir vienlīdzīgas attieksmes principa izpausme un tādejādi, ka norāda Komisija, atļaujot valstij piešķirt nodokļu atvieglojumu uzņēmumiem, kuros tā ir 100 % kapitāldaļu īpašniece, kamēr to rentabilitāte ir pietiekama, Vispārējā tiesa faktiski piešķir šīm sabiedrībām nodokļu priekšrocības.

53 — Minēti iepriekš attiecīgi 27. zemsvītras piezīmē, 22. punkts, un 28. zemsvītras piezīmē, 134. punkts.

132. Manuprāt, tas rada vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu un neatbilst TEIP mērķim. Ir skaidrs, ka kritērijs Vispārējās tiesas piemērotā veidā neizbēgami izraisītu konkurences starp valsts un privātiem uzņēmumiem izkropļošanu un attiecīgi fakts, ka izmantotajam instrumentam ir jābūt pieejamam arī privātam ieguldītājam, nav vienīgi formāls – šis jautājums ir par pašu TEIP būtību. Tāpēc es uzskatu, ka kritērijs Vispārējās tiesas piemērotajā veidā ir pretrunā EKL 295. pantam, skatot to kopsakarā ar EKL 87. pantu. It īpaši šī kritērija piemērošana grautu EKL 295. pantā noteiktā neitralitātes principa loģiku [54].

133. Atbilstoši Vispārējas tiesas norādītajam, tā kā parāda raksturam nav nozīmes, visas finansiālās priekšrocības, ko valsts piešķirusi, īstenojot valsts varu, būtu jāvērtē, ņemot vērā šo principu – šāda pieeja kalpotu, lai no valsts atbalsta jēdziena izslēgtu pasākumus, ko privāts ieguldītājs nespēj īstenot.

134. Kā norāda *Iberdrola*, princips, ka valsts kā akcionāres darbības ir skaidri jānošķir no darbībām, ko tā veic, īstenojot valsts varu, būtībā ir tas pats, kas pamato ideju, kādēļ Tiesa noteica, ka tas, ka dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma darbība vienlaicīgi gan kā personai, kurai ir īpašas tiesības, gan kā saimnieciskās darbības subjektam rada interešu konflikta risku, pārkāpj EKL 82. un 86. pantu. Līgumā paredzēto neizkropļotas konkurences sistēmu var garantēt tikai tad, ja ir nodrošināta dažādu saimnieciskās darbības subjektu iespēju vienlīdzība [55]. Tiesa līdzīgi noteica, ka valsts pasākums veido EKL 86. panta 1. punkta un 82. panta pārkāpumu, ja šis pasākums rada nevienlīdzīgas iespējas saimnieciskās darbības subjektiem un tāpēc kropļo konkurenci [56]. Manuprāt, tādejādi saskaņā ar TEIP nedrīkst atļaut valsts uzņēmumiem veikt darījumus apstākļos, kas ir izdevīgāki par tiem, kādos atrodas privāti uzņēmumi, vai veikt darījumus, kurus privāts uzņēmums nekad nevarētu veikt. Jāatgādina, ka šajā lietā valsts tikpat viegli varēja rīkoties kā privāts ieguldītājs (skat. iepriekš 77. punktu).

135. Kā ir redzams no visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem, es uzskatu, ka TEIP noteikti nedrīkst piemērot atbrīvojumu no nodokļiem lietās.

136. Visbeidzot, pastāv pamatots iemesls uzskatīt, ka, lai arī *prima facie* Vispārējā tiesa, šķiet, vēlas ierobežot tās sprieduma piemērojamību, attiecinot to tikai uz gadījumu, kad uzņēmuma vienīgais akcionārs ir valsts, es neuzskatu, ka sprieduma pamatā esošajā loģikā ir iespējams saskatīt iemeslu šādam ierobežojumam. Savukārt, kā norāda Komisija, ja vien bez valsts ir arī privāti akcionāri, TEIP piemērošana kļūst vēl pamatotāka, jo tad pārējo akcionāru rīcība bieži var kalpot kā ticams atsauces punkts.

137. Līdz ar to apelācijas otrā pamata trešā daļa ir jāapmierina.

4) Otrā pamata ceturtā daļa: pierādīšanas pienākums

138. Komisija, *Iberdrola* un Uzraudzības iestāde apgalvo, ka Vispārējā tiesa nav ievērojusi noteikumus, kuri reglamentē pierādīšanas pienākumu sadali attiecībā uz TEIP piemērošanu. *EDF* un Francijas valdība apgalvo, ka apelācijas otrā pamata ceturtā daļa ir noraidāma.

139. Pirmkārt, jāuzsver, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 248., 249. un 250. punktā norāda, ka tieši Komisijai ir pienākums pierādīt, ka attiecīgais darījums atbilda TEIP. 278. punktā Vispārējā tiesa pat pārmet Komisijai, ka tā "nav konstatējusi, ka trūka atskaites privāta ieguldītāja, ar kuru šajā lietā salīdzināt publisko ieguldītāju". Lai arī es piekrītu *EDF*, ka Komisijai ir jāveic rūpīgs un objektīvs lietas materiālu vērtējums, es uzskatu, ka tas tomēr nenozīmē, ka Komisijai būtu jāvērtē atbrīvojums no nodokļiem, ņemot vērā TEIP, tikai tādēļ, ka dalībvalsts ir "minējusi" šo principu 18 mēnešus pēc izmeklēšanas uzsākšanas. Jautājums par TEIP acīmredzami nevar būt atkarīgs no dalībvalsts sadarbības.

54 — Skat. 1982. gada 6. jūlija spriedumu apvienotajās lietās no 188/80 līdz 190/80 Francija u.c./Komisija (*Recueil*, 2545. lpp., 21. punkts) un spriedumu lietā *Westdeutsche Landesbank*, minēts iepriekš 32. zemsvītras piezīmē, 192.–194. punkts.

55 — Skat. 2008. gada 1. jūlija spriedumu lietā C-49/07 *MOTOE* (*Recueil*, I-4863. lpp., 48., 49. un 51. punkts).

56 — Skat. 2003. gada 22. maija spriedumu lietā C-462/99 *Connect Austria* (*Recueil*, I-5197. lpp., 84. punkts).

140. Ir skaidrs, ka Komisija ir tā, kurai jānosaka, vai valsts piešķirtā finansiālā palīdzība objektīvi atbilst visiem nosacījumiem, lai to varētu kvalificēt par valsts atbalstu. Tomēr, tiklīdz Komisija to ir noteikusi, valstij ir pienākums pierādīt, ka tā ir rīkojusies tāpat kā racionāls privātais investors. Kā norāda Uzraudzības iestāde, TEIP piemērošana kalpo, lai atspēkotu atzinumu, ka piešķirtā palīdzība bija valsts atbalsts. Tādejādi tieši attiecīgajai valstij ir jāsniedz pretēji pierādījumi.

141. Spriedumā lietā *Freistaat Thüringen*/Komisija[57] Vispārējā tiesa pamatoti noteica, ka būtībā, tiklīdz visi nosacījumi valsts atbalsta esamībai ir izpildīti, dalībvalstij ir "[jāsniedz] [..] [pierādījumi], ka apstrīdētā finansiālā palīdzība tika piešķirta, rīkojoties tāpat, kā to būtu darījis privāts ieguldītājs tirgus apstākļos".

142. Visbeidzot, ir loģiski, ka dalībvalstij, kura izvirza šo argumentu, ir jāuzņemas pienākums pierādīt, ka TEIP kritēriji ir ievēroti. Acīmredzami ir arī tas, ka dalībvalsts un saņemošais uzņēmumus ir vienīgie lietas dalībnieki, kuru rīcībā ir saimnieciskie un grāmatvedības dati, kas parāda attiecīgā ieguldījuma raksturu un iezīmes.

143. Katrā ziņā tā tas *a fortiori* ir gadījumā, ja rīcība, kas saskaņā ar dalībvalsts apgalvoto atbilst TEIP kritērijiem, sākotnēji šķiet valsts varas īstenošanas izpausme.

144. No Tiesai iesniegtajiem dokumentiem ir redzams, ka Francijas iestādes administratīvajā procesā neiesniedza nevienu atbilstošu un konkrētu pierādījumu, lai pamatotu savu apgalvojumu, ka Francijas valsts rīkojās kā racionāls privātais ieguldītājs. Francijas iestādes, neiesniedzot apstiprinošus pierādījumus, vienīgi apgalvoja, ka kapitālieguldījumi bija pamatoti ar izredzēm gūt peļņu. Tādejādi pretēji *EDF* argumentiem, ņemot vērā šīs lietas apstākļus un to, ka, lai arī pierādīšanas pienākums bija dalībvalstij, Francijas iestādes neiesniedza nevienu konkrētu pierādījumu, Komisija bija tiesīga nepiemērot TEIP, it īpaši šīs lietas apstākļos, kur valsts izmatoja savas prerogatīvas valsts varas īstenošanā.

145. No tā izriet, ka Vispārējā tiesa pieļāva kļūdu tiesību piemērošanā, ciktāl tā neievēroja noteikumus par pierādīšanas pienākumu.

146. Faktiski, kā norāda Uzraudzības iestāde, Vispārējās tiesas apgrieztais pierādīšanas pienākums nostāda Komisiju neapskaužamā stāvoklī. Komisija parasti nevar zināt uzņēmumam sniegtās valsts palīdzības precīzos apstākļus, ja vien attiecīgā valsts nav to informējusi par šiem apstākļiem. Visi būtiskie argumenti un it īpaši pamatā esošie fakti un pierādījumi ir jāiesniedz valstij. Ja Komisijas rīcībā nav visi nepieciešamie fakti, tai jāvar pieņemt lēmumu, ņemot vērā tās rīcībā esošo informāciju.

147. Turklāt es piekrītu Komisijai, ka tādu pierādījumu trūkums, kas norādītu, ka attiecīgais atbrīvojums no nodokļiem ir jāuzskata par ieguldījumu, attiecībā uz kuru pirms tā veikšanas valsts ir vērtējusi peļņas gūšanas izredzes, kā to būtu darījis ikviens privāts ieguldītājs, liecina par vēl vienu kļūdu tiesību piemērošanā.

148. Kā Tiesa atgādināja spriedumā lietā Komisija/*Scott*[58], "[ES] tiesai lēmuma valsts atbalsta jomā tiesiskums ir jāvērtē, pamatojoties uz informāciju, kāda bija Komisijas rīcībā lēmuma pieņemšanas brīdī".

149. Tomēr šajā lietā apstrīdētā lēmuma pieņemšanas laikā Komisijas rīcībā nebija pierādījumu, kas norādītu, ka bija piemērojams TEIP vai ka šī principa kritēriji būtu bijuši ievēroti. Tādejādi pārmetums Komisijai, ka tā nav vērtējusi atbrīvojumu no nodokļiem, ņemot vērā TEIP, ir līdzvērtīgs nosodījumam par to, ka Komisija nav ņēmusi vērā informāciju, kas nebija tās rīcībā.

57 — 2005. gada 19. oktobra spriedums lietā T-318/00 (Krājums, II-4179. lpp., 180. punkts).

58 — 2010. gada 2. septembra spriedums lietā C-290/07 P (Krājums, I-7763. lpp., 91. punkts un tajā minētā judikatūra).

150. Visbeidzot, jānorāda, ka administratīvajā procesā Francijas iestādes neiesniedza objektīvus pierādījumus, kas atbalstītu to apgalvojumu, ka TEIP bija piemērojams. Tās neiesniedza ne ziņojumu, ne ekspertu atzinumu vai iekšēju pētījumu, kas liecinātu, ka bija veikts peļņas izredžu vērtējums. Pat tad, kad Vispārējā tiesa lūdza uzrādīt šādu ziņojumu, iesniegtais ziņojums arī bija veikts *a posteriori*, citiem vārdiem sakot, Francijas iestādēm nebija ziņojuma, kas ir datējams ar apgalvotā ieguldījuma veikšanas laiku. No tā izriet, ka Francijas valsts, šķiet, ir ieguldījusi uzņēmumā EUR 888,89 miljonus, pirms tam neveicot nekādu iepriekšēju vērtējumu vai iepriekš nesagatavojot uzņēmējdarbības plānu, un tomēr joprojām apgalvo, ka tās rīcība ir jāuzskata par salīdzināmu ar to, kā rīkotos pieredzējis privāts ieguldītājs, kas darbojas tirgus ekonomikā.

151. No tā izriet, ka apelācijas otrā pamata ceturtā daļa arī ir jāapmierina un līdz ar to apelācijas otrais pamats jāapmierina pilnībā.

5) Atcelšanas sekas

152. Saskaņā ar Tiesas Statūtu 61. panta pirmo daļu, ja Tiesa atceļ Vispārējās tiesas lēmumu, tā var pati pieņemt galīgo spriedumu attiecīgajā lietā, ja to ļauj tiesvedības stadija, vai nodot lietu atpakaļ sprieduma pieņemšanai Vispārējā tiesā.

153. Šajā lietā Vispārējā tiesa nav vērtējusi visus *EDF* izvirzītos prasības pamatus. Tādejādi ir atbilstoši nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai izskatīšanai no jauna un atlikt lēmuma par tiesāšanās izdevumiem apelācijas instancē pieņemšanu.

154. Tomēr Tiesa var pati taisīt galīgo spriedumu lietā, ja to ļauj tiesvedības stadija. Manuprāt, šobrīd Tiesas rīcībā ir visa nepieciešamā informācija, lai pēc būtības lemtu par *EDF* pirmajā instancē izvirzītā prasības otrā pamata trešo daļu, ar ko *EDF* būtībā apgalvoja, ka apstrīdētie pasākumi ir jākvalificē kā kapitālieguldījumi un jāanalizē valsts un *EDF* finansiālo attiecību vispārējās noskaidrošanas aspektā, tādējādi apgalvojot, ka valsts darbojās kā tirgus ekonomikā pieredzējis privātais ieguldītājs. Tomēr, kā ir redzams no visiem šajos secinājumos iepriekš minētajiem apsvērumiem, otrā pamata trešā daļa ir noraidāma.

V – Secinājumi

155. Ņemot vērā iepriekš minēto, es ierosinu Tiesai:

— atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas (trešā palāta) 2009. gada 15. decembra spriedumu lietā T-156/04 *EDF*/Komisija, ciktāl ar to atcelts Komisijas 2003. gada 16. decembra lēmuma par valsts atbalstu uzņēmumam *EDF* un elektroenerģijas un gāzes rūpniecībai (C 68/2002, N 504/2003 un C 25/2003) 3. un 4. pants;

— nosūtīt lietu atpakaļ Vispārējai tiesai atkārtotai izskatīšanai;

— lēmuma par tiesāšanās izdevumiem apelācijas instancē pieņemšanu atlikt.